

**Regeling van de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
van [datum], nr. WJZ/100693130, tot wijziging van de Uitvoeringsregeling
Meststoffenwet in verband met de aanpassing van de stikstofgebruiksnormen
en aanwijzing aandachtsgebieden stikstof
[KetenID W GK028182]**

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

Gelet op artikel 10 van de Meststoffenwet;

Besluit:

Artikel I

De Uitvoeringsregeling Meststoffenwet wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1, derde lid, wordt 'artikel 24, vierde lid, en artikel 25a, zesde en zevende lid' vervangen door 'artikel 24, vierde lid, artikel 25a, zesde en zevende lid, en artikel 28, tweede lid'.

B

Artikel 28 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het eerste lid, onderdeel c, wordt toegevoegd ', of gedurende een periode van ten minste tien weken wordt geteeld in het groeiseizoen en aansluitend daarop een volggewas wordt geteeld'.

2. Het eerste lid, onderdeel g, komt te luiden:

g. de hoeveelheid stikstof, bedoeld in het eerste lid, aanhef, bij teelt op landbouwgrond in een aandachtsgebied stikstof als bedoeld in het tweede lid, de in bijlage A, tabel 8, vermelde hoeveelheid bedraagt, tenzij het landbouwgrond betreft gelegen op zuidelijke zandgronden of lössgronden.

3. Het tweede lid komt te luiden:

2. Als aandachtsgebieden stikstof worden aangewezen de op de kaarten in bijlage A, tabel 9, als categorie 1 of categorie 2 aangeduide gebieden, met dien verstande dat:

- a. een perceel landbouwgrond deel uitmaakt van een aandachtsgebied stikstof, indien dat perceel voor ten minste de helft van de oppervlakte is gelegen in dat aandachtsgebied stikstof; en
- b. indien het perceel landbouwgrond is gelegen in zowel een gebied dat is aangeduid als categorie 1 als in een gebied dat is aangeduid als categorie 2 op de kaarten in bijlage A, tabel 9, de landbouwgrond wordt geacht te zijn aangeduid als categorie 2.

C

Artikel 28b wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na 'bijlage A, tabel 1' ingevoegd ', of, indien het perceel is gelegen in een aandachtsgebied stikstof en niet op zuidelijke zandgronden of lössgronden, in bijlage A, tabel 8'.

2. Het tweede lid alsmede de aanduiding '1.' voor het eerste lid vervallen.

D

Bijlage A wordt als volgt gewijzigd:

1. In het opschrift wordt na 'Stikstofgebruiksnormen' ingevoegd 'en aandachtsgebieden stikstof'.

2. Tabel 1 komt te luiden:

Tabel 1 stikstofgebruiksnormen per gewas

Grondsoort	Kleigrond	noordelijke en westelijke zandgronden	centrale zandgronden	zuidelijke zandgrond	lössgrond	veengrond
Grasland (kg N per ha per jaar)						
Grasland met beweiden	345	268	268	221	221	265
Grasland met volledig maaien	385	320	310	256	256	300
Tijdelijk grasland (kg N per ha per periode)						
van 1 januari tot minstens 15 april	60	50	47	40	40	50
van 1 januari tot minstens 15 mei	110	90	89	72	72	90
van 1 januari tot minstens 15 augustus	250	210	204	168	168	210
van 1 januari tot minstens 15 september	280	235	230	188	188	235
van 1 januari tot minstens 15 oktober	310	250	242	200	200	265
vanaf 15 april tot minstens 15 oktober	310	250	242	200	200	265
vanaf 15 mei tot minstens 15 oktober	280	235	230	188	188	235
vanaf 15 augustus tot minstens 15 oktober	95	80	77	64	64	80
vanaf 15 september tot minstens 15 oktober	30	26	26	20	20	25
vanaf 15 oktober	0	0	0	0	0	0
Akkerbouwgewassen (kg N per ha per teelt)						
Consumptieaardappelfrassen hoge norm	275	260	247	160	163	270
Consumptieaardappelfrassen overig	250	235	225	146	147	245

Consumptieaardappelrassen lage norm	225	210	204	132	131	220
Consumptieaardappel, vroeg (loofvernietiging voor 15 juli)	120	120	102	66	77	120
Pootaardappelrassen hoge norm	140	140	119	77	112	140
Pootaardappelrassen overig	120	120	102	66	96	120
Pootaardappelrassen lage norm	100	100	85	55	80	100
Pootaardappelen, uitgroei teelt (loofvernietiging na 15 augustus)	180	165	153	99	132	170
Zetmeelaardappelen	240	230	204	132	147	230
Suikerbieten	150	145	128	83	93	145
Cichorei	70	70	56	56	56	70
Voederbieten	165	165	140	106	106	165
Wintertarwe	245	162	162	128	152	160
Zomertarwe	150	140	119	77	112	140
Wintergerst	140	140	128	112	112	140
Zomergerst	80	85	85	64	64	80
Triticale	160	150	136	88	96	150
Winterrogge	140	140	119	112	112	140
Haver	100	100	85	80	80	100
Maïs	185	157	157	90	90	150
Luzerne, eerste jaar	40	40	34	32	32	40
Luzerne, volgende jaren	0	0	0	0	0	0
Gras voor industriële verwerking (inzaai in september en eerste jaar)	30	26	26	20	20	25
Gras voor industriële verwerking (inzaai voor 15 mei en volgende jaren)	310	250	242	200	200	265
Graszaad, Engels raaigras, 1e jaars	165	150	145	94	96	155
Graszaad, Engels raaigras, overjarig	200	185	174	113	118	190
Graszaad, rietzwenkgras	140	166	166	83	83	135
Graszaad, rietzwenkgras, volgteelt	60	51	51	32	32	55
Graszaad, veldbeemd	130	179	179	64	64	105
Graszaad, veldbeemd, volgteelt	60	51	51	32	32	55
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars	85	136	136	48	48	80
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars, volgteelt	35	35	30	19	22	35
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig	115	136	136	67	67	110
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig, volgteelt	45	45	38	25	29	45
Graszaad, westerwolds	110	100	94	61	64	105
Graszaad, Italiaans	130	120	111	72	77	125
Graszaad, overig	90	140	140	51	51	85
Graszaad, overig, volgteelt	45	45	38	25	29	45
Graszoden	340	340	289	187	218	340
Ui, overig	120	120	102	66	96	120

Zaaiui	170	145	145	96	96	120
Winterui, 2e jaars plantui	170	155	145	99	99	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	130	120	111	77	77	125
Blauwmaanzaad	110	100	94	61	64	105
Karwij	150	140	128	83	90	145
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	90	80	77	50	51	85
Koolzaad, winter	205	190	174	113	122	195
waarvan ten hoogste voor 31/12 (winterteelt)	45	45	38	25	29	45
Koolzaad, zomer	120	120	102	66	77	120
Vlas	70	70	51	45	45	70
Akkerbouwgewassen, overig	200	185	170	110	118	190
Bladgewassen (kg N per ha per teelt)						
Spinazie, 1e teelt	260	190	179	116	122	200
Spinazie, volgteelt	185	145	136	88	93	150
Slasoorten, 1e teelt	180	165	153	99	106	170
Slasoorten, volgteelt	105	105	89	58	67	105
Andijvie, 1e teelt	180	170	153	99	109	170
Andijvie, volgteelt	90	90	77	50	58	90
Selderij, bleek/groen	200	185	170	110	118	190
Prei	245	255	255	144	144	235
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	100	90	85	55	58	95
Bladgewassen, overig, eenmalige oogst	150	140	128	83	90	145
Bladgewassen, overig, meermalige oogst	275	250	234	151	160	260
Koolgewassen (kg N per ha per teelt)						
Spruitkool	290	265	247	160	170	275
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	50	50	43	28	32	50
Witte kool	320	302	302	186	186	305
Rode kool	285	260	242	157	166	270
Savooiekool	285	260	242	157	166	270
Spitskool	285	260	242	157	166	270
Bloemkool	230	210	196	127	134	220
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	120	110	102	66	70	115
Broccoli	270	235	230	149	150	245
Chinees kool	180	155	153	99	99	160
Boerenkool, en overige bladkolen	170	155	145	94	99	160
Paksoi	180	165	153	99	106	170
Raapstelen	140	130	119	77	83	135
Kruiden (kg N per ha per teelt)						
Kruiden, bladgewas, eenmalige oogst	150	140	128	83	90	145

Kruiden, bladgewas, meermalig oogsten	275	250	234	151	160	260
Kruiden, wortelgewassen	200	185	170	110	118	190
Kruiden, zaadgewassen	100	90	85	55	58	95
Vruchtgewassen (kg N per ha per teelt)						
Aardbei (wachtbed, vermeerdering)	120	110	102	66	70	115
Aardbei (productie)	170	155	145	94	99	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	80	70	68	44	45	75
Komkommerachtigen (augurk, courgette, meloen, pompoen)	190	175	162	105	112	180
Suikermaïs	200	185	170	118	118	190
Stam/stokboon, vers	120	110	102	86	70	115
Landbouwstambonen, rijp zaad	135	135	115	86	86	135
Veld- en tuinbonen, vers + rijp zaad	50	50	26	32	32	50
Tuinbonen, vers/peulen	75	75	64	60	60	75
Erwt, vers + rijp zaad	30	30	26	24	24	30
Peul	90	85	77	50	54	85
Stengel/knol/wortelgewassen (kg N per ha per teelt)						
Asperge (excl. opkweek)	85	75	72	47	48	80
Knolselderij	200	185	170	110	118	190
Knolvenkel/venkel	180	165	153	99	106	170
Koolraap	170	155	145	94	99	160
Koolrabi	180	165	153	99	106	170
Kroten/rode bieten	185	170	153	99	109	175
Winterpeen/waspeen	110	110	94	88	88	110
Bospeen	50	50	43	40	40	50
Rabarber	250	230	213	138	147	240
Radijs	80	80	68	44	51	80
Schorseneer	170	170	145	94	136	170
Witlof	100	100	85	55	80	100
Stengel/knol/wortelgewassen, overig	200	185	170	110	118	190
Groenbemesters (kg N per ha per teelt)						
Niet-vlinderbloemige groenbemesters	60	50	43	40	40	60
vlinderbloemige groenbemesters	30	0	0	0	0	30
Graszaadstoppel ter vernietiging in najaar of vroege voorjaar	60	50	43	40	40	60
Bloembollengewassen (kg N per ha per teelt)						
Acidanthera	255	240	217	140	192	240
Anemone coronaria	130	125	111	72	100	125
Fritillaria imperialis	135	130	115	74	104	130
Hyacint	220	210	187	121	168	210
Iris, grofbollig	170	160	145	94	128	160
Iris, fijnbollig	140	135	119	77	108	135

Krokus, grote gele	175	165	149	96	132	165
Krokus, overig	90	85	77	50	68	85
Narcis	145	140	123	80	112	140
Tulp	200	190	170	110	152	190
Dahlia	110	105	94	61	84	105
Gladiol, pitten	260	245	221	143	196	245
Gladiol, kralen	190	180	162	105	144	180
Knolbegonia	150	145	128	83	116	145
Lelie	155	145	132	85	116	145
Zantedeschia	120	120	102	96	96	120
Bloembollengewassen, overig	165	155	140	91	124	155
Fruitteeltgewassen (kg N per ha per jaar)						
Appel	175	165	149	96	132	165
Blauwe bes, en overig kleinfruit	100	95	85	55	76	95
Braam	150	140	128	83	112	140
Framboos	150	140	128	83	112	140
Kers, en overige pit- en steenvruchten	175	165	149	96	132	165
Peer	175	165	149	96	132	165
Pruim	175	165	149	96	132	165
Rode bes	150	140	128	83	112	140
Wijnbouw	100	95	85	55	76	95
Zwarte bes	175	165	149	96	132	165
Buitenbloemen (kg N per ha per teelt)						
Buitenbloemen hoge norm	200	200	170	160	160	200
Buitenbloemen overig	150	150	128	120	120	150
Tagetes	90	80	77	50	64	90
Boomkwekerijgewassen (kg N per ha per jaar)						
Laanbomen: onderstammen	40	40	34	22	32	40
Laanbomen: spillen	90	90	77	50	72	90
Laanbomen: opzetters	115	115	98	63	92	115
Sierheesters	75	75	64	60	60	75
Coniferen (inclusief kerstsparen en dennen)	80	80	68	64	64	80
Rozen (inclusief zaailingen, onderstammen)	70	70	60	56	56	70
Bos- en Haagplantsoen	95	95	81	52	76	95
Vaste planten	175	175	149	96	140	175
Vruchtbomen: onderstammen	30	30	26	17	24	30
Vruchtbomen: moerbomen	110	110	94	61	88	110
Vruchtbomen, overig	135	115	115	74	84	105
Trek- en besheesters	80	80	68	64	64	80
Snijgroen	95	95	81	76	76	95
Ericaceae	70	70	60	56	56	70
Buxus	95	95	81	76	76	95
Bosbouw (kg N per ha per jaar)						

Snelgroeiende houtsoorten voor biomassaproductie	90	90	77	72	72	90
--	----	----	----	----	----	----

3. In tabel 5 wordt in de kolom 'Consumptieaardappelrassen met een hoge stikstofnorm' in de alfabetische volgorde ingevoegd 'Donata'.

4. Er worden twee tabellen toegevoegd, luidende:

Tabel 8 stikstofgebruiksnormen in aandachtsgebieden stikstof

Grondsoort	Kleigrond		Noordelijke en westelijke zandgronden		Centrale zandgronden		Veen	
Aandachtsgebied stikstof	Cat. - 1	Cat. - 2	Cat. - 1	Cat. - 2	Cat. - 1	Cat. - 2	Cat. - 1	Cat. - 2
Grasland (kg N per ha per jaar)								
Grasland met beweiden	311	276	237	205	236	205	239	212
Grasland met volledig maaien	347	308	284	247	274	237	270	240
Tijdelijk grasland (kg N per ha per periode)								
van 1 januari tot minstens 15 april	54	48	45	39	41	36	45	40
van 1 januari tot minstens 15 mei	99	88	80	69	79	68	81	72
van 1 januari tot minstens 15 augustus	225	200	186	162	180	156	189	168
van 1 januari tot minstens 15 september	252	224	208	181	203	176	212	188
van 1 januari tot minstens 15 oktober	279	248	222	193	214	185	239	212
vanaf 15 april tot minstens 15 oktober	279	248	222	193	214	185	239	212
vanaf 15 mei tot minstens 15 oktober	252	224	208	181	203	176	212	188
vanaf 15 augustus tot minstens 15 oktober	86	76	71	62	68	59	72	64
vanaf 15 september tot minstens 15 oktober	27	24	23	20	23	20	23	20
vanaf 15 oktober	0	0	0	0	0	0	0	0
Akkerbouwgewassen (kg N per ha per teelt)								
Consumptieaardappel rassen hoge norm	248	220	231	202	218	189	243	216
Consumptieaardappel rassen overig	225	200	209	182	199	172	221	196
Consumptieaardappel rassen lage norm	203	180	186	162	180	156	198	176
Consumptieaardappel , vroeg (loofvernietiging voor 15 juli)	108	96	108	96	90	78	108	96
Pootaardappelrassen hoge norm	126	112	126	112	105	91	126	112
Pootaardappelrassen overig	108	96	108	96	90	78	108	96

Pootaardappelrassen lage norm	90	80	90	80	75	65	90	80
Pootaardappelen, uitgroeiteelt (loofvernietiging na 15 augustus)	162	144	147	129	135	117	153	136
Zetmeelaardappelen	216	192	206	182	180	156	207	184
Suikerbieten	135	120	130	115	113	98	131	116
Cichorei	63	56	65	60	51	46	63	56
Voederbieten	149	132	149	132	124	107	149	132
Wintertarwe	221	196	143	124	143	124	144	128
Zomertarwe	135	120	126	112	105	91	126	112
Wintergerst	126	112	125	110	113	98	126	112
Zomergerst	72	64	75	65	75	65	72	64
Triticale	144	128	134	118	120	104	135	120
Winterrogge	126	112	126	112	105	91	126	112
Haver	90	80	90	80	75	65	90	80
Maïs	167	148	139	120	139	120	135	120
Luzerne, eerste jaar	36	32	36	32	30	26	36	32
Luzerne, volgende jaren	0	0	0	0	0	0	0	0
Gras voor industriële verwerking (inzaai in september en eerste jaar)	27	24	23	20	23	20	23	20
Gras voor industriële verwerking (inzaai voor 15 mei en volgende jaren)	279	248	222	193	214	185	239	212
Graszaad, Engels raaigras, 1e jaars	149	132	133	116	128	111	140	124
Graszaad, Engels raaigras, overjarig	180	160	165	144	154	133	171	152
Graszaad, rietzwenkgras	126	112	147	127	146	127	122	108
Graszaad, rietzwenkgras, volgteelt	54	48	45	39	45	39	50	44
Graszaad, veldbeemd	117	104	158	137	158	137	95	84
Graszaad, veldbeemd, volgteelt	54	48	45	39	45	39	50	44
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars	77	68	120	104	120	104	72	64
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars, volgteelt	32	28	32	28	26	23	32	28
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig	104	92	120	104	120	104	99	88
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig, volgteelt	41	36	41	36	34	29	41	36

Graszaad, westerwolds	99	88	89	78	83	72	95	84
Graszaad, Italiaans	117	104	107	94	98	85	113	100
Graszaad, overig	81	72	124	107	124	107	77	68
Graszaad, overig, volgteelt	41	36	41	36	34	29	41	36
Graszoden	306	272	306	272	255	221	306	272
Ui, overig	108	96	108	96	90	78	108	96
Zaaiui	153	136	128	111	128	111	108	96
Winterui, 2e jaars plantui	153	136	138	121	128	111	144	128
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	117	104	107	94	98	85	113	100
Blauwmaanzaad	99	88	89	78	83	72	95	84
Karwij	135	120	125	110	113	98	131	116
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	81	72	71	62	68	59	77	68
Koolzaad, winter	185	164	170	149	154	133	176	156
waarvan ten hoogste voor 31/12 (winterteelt)	41	36	41	36	34	29	41	36
Koolzaad, zomer	108	96	108	96	90	78	108	96
Vlas	63	56	64	58	45	39	63	56
Akkerbouwgewassen, overig	180	160	165	145	150	130	171	152
Bladgewassen (kg N per ha per teelt)								
Spinazie, 1e teelt	234	208	169	148	158	137	180	160
Spinazie, volgteelt	167	148	129	113	120	104	135	120
Slasoorten, 1e teelt	162	144	147	129	135	117	153	136
Slasoorten, volgteelt	95	84	95	84	79	68	95	84
Andijvie, 1e teelt	162	144	152	134	135	117	153	136
Andijvie, volgteelt	81	72	81	72	68	59	81	72
Selderij, bleek/groen	180	160	165	145	150	130	171	152
Prei	221	196	225	195	225	195	212	188
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	90	80	80	70	75	65	86	76
Bladgewassen, overig, eenmalige oogst	135	120	125	110	113	98	131	116
Bladgewassen, overig, meermalige oogst	248	220	223	195	206	179	234	208
Koolgewassen (kg N per ha per teelt)								
Spruitkool	261	232	236	207	218	189	248	220
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	45	40	45	40	38	33	45	40
Witte kool	288	256	267	231	266	231	275	244
Rode kool	257	228	232	203	214	185	243	216
Savooiekool	257	228	232	203	214	185	243	216
Spitskool	257	228	232	203	214	185	243	216

Bloemkool	207	184	187	164	173	150	198	176
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	108	96	98	86	90	78	104	92
Broccoli	243	216	208	181	203	176	221	196
Chinese kool	162	144	137	119	135	117	144	128
Boerenkool, en overige bladkolen	153	136	138	121	128	111	144	128
Paksoi	162	144	147	129	135	117	153	136
Raapstelen	126	112	116	102	105	91	122	108
Kruiden (kg N per ha per teelt)								
Kruiden, bladgewas, eenmalige oogst	135	120	125	110	113	98	131	116
Kruiden, bladgewas, meermalig oogsten	248	220	223	195	206	179	234	208
Kruiden, wortelgewassen	180	160	165	145	150	130	171	152
Kruiden, zaadgewassen	90	80	80	70	75	65	86	76
Vruchtgewassen (kg N per ha per teelt)								
Aardbei (wachtbed, vermeerdering)	108	96	98	86	90	78	104	92
Aardbei (productie)	153	136	138	121	128	111	144	128
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	72	64	62	54	60	52	68	60
Komkommerachtigen (augurk, courgette, meloen, pompoen)	171	152	156	137	143	124	162	144
Suikermaïs	180	160	165	145	150	130	171	152
Stam/stokboon, vers	108	96	98	86	90	78	104	92
Landbouwtambonen, rijp zaad	122	108	122	108	101	88	122	108
Veld- en tuinbonen, vers + rijp zaad	45	40	47	44	23	20	45	40
Tuinbonen, vers/peulen	68	60	68	60	56	49	68	60
Erwt, vers + rijp zaad	27	24	27	24	23	20	27	24
Peul	81	72	76	67	68	59	77	68
Stengel/knol/wortelgewassen (kg N per ha per teelt)								
Asperge (excl. opkweek)	77	68	67	58	64	55	72	64
Knolselderij	180	160	165	145	150	130	171	152
Knolvenkel/venkel	162	144	147	129	135	117	153	136
Koolraap	153	136	138	121	128	111	144	128
Koolrabi	162	144	147	129	135	117	153	136
Kroten/rode bieten	167	148	152	134	135	117	158	140
Winterpeen/waspeen	99	88	99	88	83	72	99	88
Bospeen	45	40	45	40	38	33	45	40
Rabarber	225	200	205	180	188	163	216	192

Radijs	72	64	72	64	60	52	72	64
Schorseneer	153	136	153	136	128	111	153	136
Witlof	90	80	90	80	75	65	90	80
Stengel/knol/wortelge wassen, overig	180	160	165	145	150	130	171	152
Groenbemesters (kg N per ha per teelt)								
Niet-vlinderbloemige groenbemesters	54	48	45	40	38	33	54	48
vlinderbloemige groenbemesters	27	24	0	0	0	0	27	24
Graszaadstoppel ter vernietiging in najaar of vroege voorjaar	54	48	45	40	38	33	54	48
Bloembollengewass en (kg N per ha per teelt)								
Acidanthera	230	204	215	189	191	166	216	192
Anemone coronaria	117	104	112	99	98	85	113	100
Fritillaria imperialis	122	108	117	103	101	88	117	104
Hyacint	198	176	188	166	165	143	189	168
Iris, grofbollig	153	136	143	126	128	111	144	128
Iris, fijnbollig	126	112	121	107	105	91	122	108
Krokus, grote gele	158	140	148	130	131	114	149	132
Krokus, overig	81	72	76	67	68	59	77	68
Narcis	131	116	126	111	109	94	126	112
Tulp	180	160	170	150	150	130	171	152
Dahlia	99	88	94	83	83	72	95	84
Gladiol, pitten	234	208	219	193	195	169	221	196
Gladiol, kralen	171	152	161	142	143	124	162	144
Knolbegonia	135	120	130	115	113	98	131	116
Lelie	140	124	130	114	116	101	131	116
Zantedeschia	108	96	108	96	90	78	108	96
Bloembollengewassen , overig	149	132	139	122	124	107	140	124
Fruitteeltgewassen (kg N per ha per jaar)								
Appel	158	140	148	130	131	114	149	132
Blauwe bes, en overig kleinfruit	90	80	85	75	75	65	86	76
Braam	135	120	125	110	113	98	126	112
Framboos	135	120	125	110	113	98	126	112
Kers, en overige pit- en steenvruchten	158	140	148	130	131	114	149	132
Peer	158	140	148	130	131	114	149	132
Pruim	158	140	148	130	131	114	149	132
Rode bes	135	120	125	110	113	98	126	112
Wijnbouw	90	80	85	75	75	65	86	76
Zwarte bes	158	140	148	130	131	114	149	132
Buitenbloemen (kg N per ha per teelt)								

Buitenbloemen hoge norm	180	160	180	160	150	130	180	160
Buitenbloemen overig	135	120	135	120	113	98	135	120
Tagetes	81	72	71	62	68	59	81	72
Boomkwekerijgewassen (kg N per ha per jaar)								
Laanbomen: onderstammen	36	32	36	32	30	26	36	32
Laanbomen: spillen	81	72	81	72	68	59	81	72
Laanbomen: opzetters	104	92	104	92	86	75	104	92
Sierheesters	68	60	68	60	56	49	68	60
Coniferen (inclusief kerstsparran en dennen)	72	64	72	64	60	52	72	64
Rozen (inclusief zaailingen, onderstammen)	63	56	63	56	53	46	63	56
Bos- en Haagplantsoen	86	76	86	76	71	62	86	76
Vaste planten	158	140	158	140	131	114	158	140
Vruchtbomen: onderstammen	27	24	27	24	23	20	27	24
Vruchtbomen: moerbomen	99	88	99	88	83	72	99	88
Vruchtbomen, overig	122	108	102	88	101	88	95	84
Trek- en besheesters	72	64	72	64	60	52	72	64
Snijgroen	86	76	86	76	71	62	86	76
Ericaceae	63	56	63	56	53	46	63	56
Buxus	86	76	86	76	71	62	86	76
Bosbouw (kg N per ha per jaar)								
Snelgroeiende houtsoorten voor biomassaproductie	81	72	81	72	68	59	81	72

Tabel 9 aandachtsgebieden stikstof

Kaarten met aandachtsgebieden stikstof, aangeduid als categorie 1 en categorie 2.

Artikel II

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2026.

TOELICHTING

1 Inleiding

Deze wijzigingsregeling wijzigt de bepalingen in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (hierna: Urm) ten aanzien van de stikstofgebruiksnormen en regelt de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof. Stikstofgebruiksnormen betreffen de maximaal toegestane totale hoeveelheid stikstof uit meststoffen, waaronder stikstof uit dierlijke mest en uit kunstmest, die per hectare per jaar, mag worden gebruikt en die zijn vastgesteld per grondsoort en per gewas. De wijziging van de stikstofgebruiksnormen heeft tot doel om op proportionele wijze, en daarmee waar nodig vanuit milieuoogpunt, aan de verplichtingen van de Nitraatrichtlijn te voldoen. De wijziging geeft uitvoering aan één van de maatregelen van het achtste actieprogramma Nitraatrichtlijn (2026-2029) (verder 8e actieprogramma).

In verband met de derogatiebeschikking 2022-2025 zijn met nutriënten verontreinigde gebieden (hierna nv-gebieden) voor grond- en oppervlaktewater aangewezen voor stikstof en fosfor. In de nv-gebieden geldt in gevallen waar de oppervlaktewaterkwaliteit niet voldoet door de nutriëntenbelasting, ook als dat enkel door toedoen is van de fosforconcentraties in het oppervlaktewater, een 20% verlaging op de stikstofgebruiksnormen. De aanwijzing van de nv-gebieden en de daarin onverkort geldende korting van de stikstofgebruiksnormen heeft geleid tot onbegrip. Daarnaast waren er vragen over de actualiteit van de gebruikte data met betrekking tot de landbouwbijdrage voor de aanwijzing van nv-gebieden. Om die reden is bij de invoering van de nv-gebieden toegezegd een actualisatie van de bronnenanalyse te laten uitvoeren. Deze actualisatie heeft in het afgelopen jaar plaatsgevonden en het rapport hierover is op 14 juli 2025 met de Tweede Kamer gedeeld (Kamerstukken II 2024/25, 33037, nr. 607).

De Nitraatrichtlijn verplicht lidstaten tot het opstellen van een vierjaarlijks actieprogramma ter verbetering van de waterkwaliteit voor zover het gaat om nutriënten uit agrarische bronnen. Nederland is vervolgens gehouden dat actieprogramma uit te voeren. In dat kader is in het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn de actualisatie van de stikstofgebruiksnormen aangekondigd. De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is hierover om advies gevraagd. Voor dat advies heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) de uitspoelfracties voor zand- en lössgronden en voor de drie verschillende zandgebieden (Zand-Noord, Zand-Midden en Zand-Zuid afgeleid op basis van de meest recente gegevens van het Landelijk Meetnet Effecten Mestbeleid (LMM). Op 11 april 2025 is dit rapport gedeeld met de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2024/25, 33037, nr. 597). Deze geactualiseerde uitspoelfracties heeft de CDM vervolgens benut in haar advies over de actualisatie van de stikstofgebruiksnormen. Het doel van dit actualisatieadvies is om met verschillende scenario's inzichtelijk te maken welke stikstofgebruiksnorm voor gewassen in de betreffende grondsoortregio's nodig is om aan de doelstelling van 50 mg/l nitraat in het uitspoelend grondwater, conform de Nitraatrichtlijn, te voldoen.

In het 8^e actieprogramma is opgenomen dat zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater de stikstofgebruiksnormen, waar dat nodig is, worden gewijzigd. Met deze wijzigingsregeling wordt de aanpak als opgenomen in het 8^e actieprogramma geïmplementeerd. De stikstofgebruiksnormen in de

grondsoortregio's zand en löss worden gewijzigd met betrekking tot de grondwaterkwaliteit. Voor oppervlaktewater worden op basis van de meest recente waterkwaliteitsdata en de geactualiseerde bronnenanalyse aandachtsgebieden stikstof aangewezen waar een verlaging van de stikstofgebruiksnormen komt te gelden. Deze wijziging komt in de plaats van de huidige aanwijzing en korting in nv-gebieden.

Met het 8^e actieprogramma is ook de omslag naar bedrijfsgerichte doelsturing voor grondwaterkwaliteit ingezet. Doelsturing staat naast de generieke maatregelen. In de uitwerking van deze doelsturingssystematiek wordt ten aanzien van de stikstofgebruiksnormen aan bedrijven die goede resultaten voor de afgesproken doelsturingaanpak laten zien, ruimte geboden in de voor dat bedrijf toe te passen stikstofgebruiksruimte. De uitwerking daarvan is geen onderdeel van deze wijzigingsregeling.

Hierna zal in paragraaf 2.1 de achtergrond van het stikstofgebruiksnormenstelsel worden toegelicht, waarna wordt ingegaan op de inrichting van deze wijziging langs twee lijnen, te weten grondwater en oppervlaktewater (paragraaf 2.2). Vervolgens wordt in paragraaf 2.3 toegelicht hoe in de zes te onderscheiden grondsoortregio's, klei, veen, noordelijk zand, centraal zand, zuidelijk zand, en löss, op basis van de waterkwaliteitsdata en bestaande rapporten en adviezen de gemaakte keuzes in de hoogte van de stikstofgebruiksnormen wordt onderbouwd. In paragraaf 2.4 wordt voor oppervlaktewater toegelicht op welke wijze de aandachtsgebieden stikstof worden vastgesteld en de daarin toe te passen korting op de stikstofgebruiksnormen.

Tot slot is van de gelegenheid gebruikt gemaakt om de Urm op enkele punten in overeenstemming te brengen met de praktijk, onder andere ten aanzien van het toevoegen van een aardappelras aan de lijst met hoogproductieve rassen waarvoor een hogere stikstofgebruiksnorm van toepassing is, het uitbreiden van tabel 1 van bijlage A van de Urm met enkele kleine gewasgroepen en het wijzigen van stikstofgebruiksnorm voor groenbemesters die per abuis op nul is gezet in het geval een groenbemester als hoofdteelt wordt geteeld. Dit is in hoofdstuk 3 toegelicht. Deze wijzigingsregeling treedt op 1 januari 2026 in werking, de ingangsdatum die ook voorzien is voor het 8^e actieprogramma.

2 Wijziging stikstofgebruiksnormen

2.1 Achtergrond stelsel stikstofgebruiksnormen

De invoering van stikstofgebruiksnormen kwam voort uit de uitspraak van het Hof van Justitie (Arrest van het Hof van Justitie van 2 oktober 2003 in zaak C-322/00, Commissie / Nederland). De daaropvolgende inrichting en invoering van het gebruiksnormenstelsel, waaronder de stikstofgebruiksnormen, is in nauw overleg met de Europese Commissie tot stand gekomen. Voor een toelichting op de invoering van de stikstofgebruiksnormen wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij de wijziging van de Meststoffenwet met onder andere dit doel (Kamerstukken II 2004/05, 29930, nr. 3). Artikel 10 van de Meststoffenwet biedt de grondslag op basis waarvan de hoogte van stikstofgebruiksnormen kunnen worden vastgesteld. In artikel 10 is onder andere opgenomen dat de hoogte van de toepasselijke stikstofgebruiksnorm verschillend kan worden vastgesteld onder andere naar gelang het specifieke gewas, de ecologische kenmerken van een waterlichaam, de kenmerken van de bodem en de grondsoortregio.

Bij de invoering van het stikstofgebruiksnormenstelsel zijn de (wetenschappelijk) onderbouwde bemestingsadviezen van de verschillende gewassen het vertrekpunt geweest voor de vaststelling van de hoogte van de stikstofgebruiksnormen. De bemestingsadviezen zijn adviezen voor de hoeveelheid bemesting per gewas en grondsoort met het oog op een optimale landbouwkundige teelt, op basis van informatie uit veldproeven en andere relevante beschikbare informatie. Deze adviezen zijn wetenschappelijk tot stand gekomen in Bemestingscommissies samengesteld uit deskundigen vanuit de wetenschap en de agrarische sector. Daarnaast is er een protocol om te komen tot actualiseerde bemestingsadviezen, waarin vereisten aan de onderbouwing van het bemestingsadvies zijn neergelegd. Bemestingsadviezen kunnen, naast dat deze worden vastgesteld in Bemestingscommissies, op basis van het protocol worden voorgelegd aan de CDM ter beoordeling.

Bij de invoering van de stikstofgebruiksnormen in 2006 is ervoor gekozen om op basis van het WOG (werkgroep onderbouwing gebruiksnormen) – WOD (werkgroep onderbouwing derogatie) model gebruiksnormen af te leiden. Het WOG-WOD model gaat na of en met welke combinatie van mest- en kunstmestgiften op een bepaalde ruimtelijke schaal aan een nitraatdoelstelling in het bovenste grondwater kan worden voldaan. Bij de invoering van de stikstofgebruiksnormen is op het schaalniveau van de grondsoortregio's (klei, veen, zand, löss) een stikstofgebruiksnorm vastgesteld. Destijds is ervoor gekozen de hoogte van de stikstofgebruiksnormen vast te stellen op het niveau van het gemiddeld bereiken van doelstelling van de Nitraatrichtlijn van 50 mg/l nitraat in het bovenste grondwater per grondsoortregio. Bezien vanuit de doelstelling van 50 mg/l nitraat in het grondwater zijn de stikstofgebruiksnormen op klei en veengronden, waar de grondwaterkwaliteit voldoet, bij de invoering vastgesteld op het niveau van de bemestingsadviezen. De stikstofgebruiksnormen in deze gebieden zijn daarna niet gewijzigd. Voor zand- en lössgronden is bij invoering in 2008 er vanwege de grotere uitspoelingsgevoeligheid van deze gronden voor gekozen om de hoogte van de stikstofgebruiksnorm lager vast te stellen dan het bemestingsadvies. Voor de zuidelijke zandgronden en lössgronden is er vervolgens in 2015 voor uitspoelingsgevoelige gewassen een verlaging op de stikstofgebruiksnorm bijgekomen. De grondsoortregio zand is toen opgesplitst in de Urm in grondsoortregio's noordelijke, westelijke en centrale zandgronden en zuidelijke zandgronden. In het kader van de derogatiebeschikking 2022-2025 zijn recentelijk in de nv-gebieden, waar de grondwaterkwaliteit en, of de oppervlaktewaterkwaliteit op basis van het afwegingskader voor de nv-gebieden niet voldeed, de stikstofgebruiksnormen stapsgewijs verlaagd met 5% in 2024 en 20% in 2025.

2.2 Inrichting wijziging stikstofgebruiksnormen

Sinds de invoering van de stikstofgebruiksnormen in 2006 is de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in Nederland verbeterd. Desalniettemin worden niet overal de doelen voor grond- en oppervlaktewaterkwaliteit gehaald. De nutriëntenbelasting vanuit de landbouw is hiervoor een belangrijke oorzaak. De normering van het gebruik van stikstof uit meststoffen heeft tot doel om bij te dragen aan de vermindering van deze belasting.

In 2020 heeft de CDM geadviseerd over het stelsel van gebruiksnormen voor stikstof.¹ De CDM concludeerde onder andere dat het

¹ CDM-advies, 2020, 'Verkennde analyse van het stelsel van stikstofgebruiksnormen'.

stikstofgebruiksnormenstelsel een essentieel onderdeel zal blijven van het mestbeleid. De CDM gaf in haar advies ook aan dat de doelstelling van maximaal 50 mg nitraat/l gemiddeld op gebiedsniveau (grondsoortregio) niet is gerealiseerd in het zuidelijk zand- en lössgebied. De CDM adviseerde daarom het gat tussen de afgeleide stikstofgebruiksnormen volgens het WOG-WOD-model en de vastgestelde stikstofgebruiksnormen te dichten. Daarnaast adviseerde de CDM dat voor oppervlaktewater de huidige normstelling van stikstofgebruiksnormen op bepaalde punten onvoldoende is. Ter toelichting gaf de CDM in haar advies daarbij aan dat een doelwaarde in het WOG-WOD model opnemen voor oppervlaktewater voor het afleiden van milieukundige gebruiksnormen niet eenvoudig is, omdat:

- 'a. De stikstofdoelstelling van stikstof in oppervlaktewater geldt momenteel voor KRW-wateren (de wateren waarover Nederland rapporteert aan de Europese Commissie); voor de 'overige wateren' is beleid in ontwikkeling (Van Gaalen et al., 2020). Zodoende zijn er geen eenduidige normen voor kleinere wateren zoals 'boerensloten' of voor drain- en grondwater, de beide 'watersoorten' waarop de UF [red. uitspoelfracties] waarden zijn gebaseerd;*
- b. Genoemde stikstofdoelstelling betreft het gemiddelde voor het zomerhalfjaar, terwijl de UF waarden zijn afgeleid uit metingen in het winterhalfjaar (uitspoelingsseizoen); het concept van uitspoelfracties doet geen recht aan de KRW toetsingsmethode;*
- c. Genoemde stikstofdoelstelling betreft totaal stikstof, inclusief niet-opgelost (deeltjes) stikstof, terwijl UF is berekend op basis van alleen opgelost totaalstikstof.'*²

Vanwege bovenstaande verschillen tussen metingen tussen grond- en oppervlaktewater en de grotere complexiteit van de normstelling voor oppervlaktewater is ervoor gekozen om grondwater en oppervlaktewater langs twee verschillende lijnen mee te nemen in de onderhavige wijziging van de stikstofgebruiksnormen.

Voor grondwater is de wijziging van de stikstofgebruiksnormen gericht op de grondwaterkwaliteit afhankelijk van gewas en de betreffende grondsoortregio. De CDM is om advies gevraagd over een actualisatie van de stikstofgebruiksnormen met het oog op de kwaliteit van het grondwater in een grondsoortregio.³ Omdat de grondwaterkwaliteit in de klei- en veenregio op orde is, is deze niet meegenomen in het advies van de CDM. In het CDM-advies 'Actualisering stikstofgebruiksnormen voor gewassen op zand- en lössgrond in Nederland' (29 augustus 2025) is aangesloten bij de toepassing van het WOG-WOD model zoals deze bij de invoering van de stikstofgebruiksnormen is gebruikt. Dit betekent dat de normstelling voor oppervlaktewater, net als bij de invoering van de stikstofgebruiksnormen, niet is meegenomen als milieukundige doelstelling in het afleiden van stikstofgebruiksnormen in het CDM-actualisatieadvies. Desalniettemin heeft de hoogte van een stikstofgebruiksnorm in potentie wel effect op de uit- en afspoeling van nutriënten naar het oppervlaktewater en daarmee op de oppervlaktewaterkwaliteit. De wijziging van de stikstofgebruiksnormen in relatie tot de grondwaterkwaliteit wordt verder toegelicht in de volgende paragraaf 2.3 en voor oppervlaktewater in paragraaf 2.4.

Op hoofdlijnen houdt de wijziging van de stikstofgebruiksnormen voor oppervlaktewater een gebiedsgerichte aanpak in. Voor gebieden waar de oppervlaktewaterkwaliteit niet voldoet in relatie tot stikstof en er sprake is van

² CDM-advies, 2020, 'Verkennde analyse van het stelsel van stikstofgebruiksnormen', p.5-6.

³ CDM 2025, 'Actualisatie stikstofgebruiksnormen in relatie tot grondwaterkwaliteit'.

een substantiële belasting van stikstof vanuit de landbouw (meer dan 19%) wordt de algemene stikstofgebruiksnorm (bijlage A, tabel 1 Urm) verlaagd. Hierbij wordt, afhankelijk van de overschrijding in het betreffende KRW-waterlichaam, voor stikstof een verlaging van de stikstofgebruiksnorm doorgevoerd op basis van de door waterschappen aangeleverde gegevens over de kwaliteit van het oppervlaktewater afgezet tegen in het kader van de KRW vastgestelde oppervlaktewaternormen.

Voor de aanwijzing van deze gebieden, aandachtsgebieden stikstof, is gekozen voor een aanpak in het verlengde van de nv-gebieden aanpak voor oppervlaktewater vanuit de derogatiebeschikking 2022-2025. Zie hierover verder paragraaf 2.4.

De basis voor de van toepassing zijnde stikstofgebruiksnormen zijn, net als voor het CDM-advies over de actualisatie van de stikstofgebruiksnormen, de (wetenschappelijk) onderbouwde bemestingsadviezen. Voor de aanpassing van de stikstofgebruiksnormen per gewas en grondsoortregio voor grondwater (paragraaf 2.3) en de verlaging van deze norm in aandachtsgebieden stikstof voor oppervlaktewater (in 2.4) is eveneens dit bemestingsadvies het vertrekpunt. Dit betekent dat bij de verlaging van de stikstofgebruiksnorm in aandachtsgebieden stikstof een percentage van het bemestingsadvies is gehanteerd met welk getal de algemene stikstofgebruiksnorm wordt verlaagd.

2.3 Wijziging stikstofgebruiksnormen in relatie tot de grondwaterkwaliteit

De wijziging van de stikstofgebruiksnormen in tabel 1 van bijlage A (artikel I, onderdeel E, van deze wijzigingsregeling) is gebaseerd op het CDM-advies 'Actualisering stikstofgebruiksnormen voor gewassen op zand- en lössgrond in Nederland' (verder CDM-actualisatieadvies). Daarnaast is de huidige waterkwaliteit meegewogen zoals gerapporteerd door het RIVM en het 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn' (verder Ex-ante onderzoek) uitgevoerd door Wageningen Environmental Research (verder WEnR). Dit rapport is met het concept 8e actieprogramma aangeboden aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2024/25, 33037, nr. 607). Het algemene beeld dat naar voren komt uit dit rapport ten aanzien van de verwachte ontwikkeling van de grondwaterkwaliteit in een grondsoortregio voortkomend uit een aanpassing van de stikstofgebruiksnormen, is benut voor de onderbouwing van de gewijzigde stikstofgebruiksnormen. De grondwaterkwaliteit is op orde in de grondsoortregio's klei en veen. Om die reden blijven de algemene stikstofgebruiksnormen in tabel 1 van bijlage A van de Urm ongewijzigd.

De grondwaterkwaliteit in relatie tot het mestbeleid wordt beschouwd op basis van de gemeten gemiddelde nitraatconcentratie (in mg/l als NO₃) in het uitspoelingswater in de wortelzone per grondsoortregio dat wordt gemeten in het kader van het LMM op landbouwbedrijven. Om een goed beeld te hebben van de grondwaterkwaliteit wordt hiervoor gekeken naar een langere periode. Op basis van de Nitraatrapportage is inzichtelijk dat de daling van nitraatconcentraties in het water dat uitspoelt van percelen op landbouwbedrijven in de zand-, löss- en kleiregio vanaf 2012 stagneerde.⁴ Om zicht te hebben op de langjarige ontwikkeling van de gemiddelde nitraatconcentratie per zandregio, is de periode 2012-2024 beschouwd. Hiermee worden dus ook de meest recente grondwaterkwaliteitsgegevens zoals die zijn gerapporteerd door het RIVM op haar website benut. In aanvulling zijn ook gegevens over het ondiepe grondwater (5-

⁴ RIVM, Nitraatrapportage 2024, p.24.

15 meter) uit het Landelijk Meetnet Grondwaterkwaliteit (LMG), waarmee de nutriëntenconcentraties in diepere grondwaterlagen, betrokken.

In het CDM-actualisatieadvies zijn verschillende scenario's doorgerekend met het WOG-WOD model voor zand- en lössgrond voor gezamenlijk grasland en snijmais en de groep akker- en tuinbouwgewassen (AT-gewassen). Hierbij is gebruik gemaakt van de uitspoelfracties die zijn gerapporteerd door het RIVM. In de scenario's is het milieukundig doel van 50 mg/l nitraat het vertrekpunt. Op basis van dat doel is berekend op welke hoogte de stikstofgebruiksnormen zouden kunnen worden vastgesteld voor de gewassen gras, mais, uitspoelingsgevoelige AT-gewassen en niet-uitspoelingsgevoelige AT-gewassen. In het CDM-actualisatieadvies is de berekende hoogte van de stikstofgebruiksnorm weergegeven als een percentage van het bemestingsadvies. De scenario's zijn onderscheiden in een aantal factoren. Een belangrijke factor is het al dan niet meewegen van het gebiedsgemiddelde, en daarmee de lage uitspoelingsgevoeligheid van gras om zo gebiedsgemiddeld de 50 mg/l nitraat in het uitspoelend grondwater per grondsoortregio te behalen.

In het RIVM-rapport met de geactualiseerde uitspoelfracties is reeds onderscheid gemaakt tussen de drie verschillende zandregio's op basis van de LMM grondsoortregio's. De terminologie voor de grondsoortregio's in het LMM is Klei, Veen, Zand-Noord, Zand-Midden, Zand-Zuid en Löss. In het CDM-actualisatieadvies is dit onderscheid eveneens gemaakt. In de Urm wordt een andere terminologie gebruikt voor de grondsoortregio's dan in het LMM te weten: kleigrond, veengrond, noordelijke zandgronden, westelijke zandgronden, centrale zandgronden, zuidelijk zandgrond, en lössgrond. Deze gebieden in de Urm verschillen in beperkte mate van de gebieden in de LMM. Voor de vaststelling van de stikstofgebruiksnormen zijn de grondwaterkwaliteitsdata van het LMM gebruikt en is waar het de grondwaterkwaliteit betreft de terminologie van het LMM aangehouden. Voor het vaststellen van de stikstofgebruiksnormen gaat het om de terminologie van de Urm. Met dit wijzigingsvoorstel worden voor de grondsoortregio centrale zandgronden specifieke stikstofgebruiksnormen geïntroduceerd om daarmee aan te sluiten bij de waterkwaliteitsopgave in die grondsoortregio.

Onderstaand wordt de wijziging van de stikstofgebruiksnormen in tabel 1 van bijlage A voor grondwater per grondsoortregio voor de drie te onderscheiden zandregio's toegelicht op basis van de genoemde rapporten. Tot slot wordt toegelicht waarom de stikstofgebruiksnormen voor de grondsoortregio lössgrond ongewijzigd blijven ten opzichte van 2025.

2.3.1 Noordelijke en westelijke zandgronden

De huidige grondwaterkwaliteit in deze grondsoortregio voldoet gemiddeld aan de norm van 50 mg/l nitraat van de Nitraatrichtlijn. De gemeten gemiddelde nitraatconcentratie (in mg/l als NO₃) in het water dat uitspoelt uit de wortelzone op landbouwbedrijven in het LMM in Zand-Noord lag in de periode 2012-2024 gemiddeld onder de norm van 50 mg/l, te weten 40,9 mg/l nitraat.⁵ Daarnaast laat de grondwaterkwaliteit in Zand-Noord geen negatieve of stijgende trend zien, wat een vereiste is vanuit de Grondwaterrichtlijn 2006/118/EG.⁶ Ook

⁵ RIVM, <https://www.rivm.nl/landelijk-meetnet-effecten-mestbeleid/onderzoeksresultaten/trendrapportage> (onder 'Nitraat in uitspoelend water', figuur 7).

⁶ RIVM, Nitraatrapportage 2024, p.126.

waterkwaliteitsgegevens over het ondiepere grondwater 5-15 meter (grondwaterkwaliteitsgegevens Landelijk Meetnet Grondwater) laten zien dat de meetpunten in Zand-Noord gemiddeld ruim onder de 50 mg/l liggen.⁷

Uit het Ex-ante onderzoek komt eveneens het beeld naar voren dat de nitraatconcentratie in het uitspoelingswater in Zand-Noord onder de 50 mg/l nitraat blijft in het referentiescenario (zichtjaar 2030)⁸ en in alle varianten in 2030.⁹ Dit is het gevolg van een combinatie van factoren waaronder de n-ijleffecten van ingezet beleid. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het onderzoek wel aangeeft dat weersinvloeden een groot effect kunnen hebben, waardoor de uitspoeling verder onder de 50 mg/l nitraat in het uitspoelend grondwater kan komen te liggen, of net erboven.¹⁰

Uit het CDM-actualisatieadvies volgt dat de stikstofgebruiksnormen van uitspoelingsgevoelige AT-gewassen voor Zand-Noord beperkt zouden moeten tot 78 à 82% van het bemestingsadvies om te voldoen aan de 50 mg/l.¹¹ Daarbij is de ruimte die gras heeft vanwege de lage uitspoelingsgevoeligheid nog niet meegenomen. Door bij de hoogte van de stikstofgebruiksnorm rekening te houden met het gebiedsgemiddeld komen op een niveau onder de 50 mg/l nitraat, kunnen gewassen met een lagere uitspoelingsgevoeligheid zoals gras een dempend effect hebben op de hogere uitspoelingsgevoeligheid van AT-gewassen, en kunnen daarmee de stikstofgebruiksnormen voor AT-gewassen hoger komen te liggen dan bovengenoemd percentage.

Op basis van bovenstaande zijn de algemene stikstofgebruiksnormen voor de noordelijke en westelijke zandgronden voor enkele gewassen, buiten nv-gebieden, licht verhoogd ten opzichte van 2025. Vanuit milieukundig oogpunt dient de normstelling ook te borgen dat Nederland aan het doel van 50 mg/l nitraat voldoet en blijft voldoen. Daarom worden de stikstofgebruiksnormen van gewassen in de grondsoortregio Zand-Noord verhoogd tot 85% van het bemestingsadvies. Dit betreft een beperkt aantal gewassen in dit gebied. De stikstofgebruiksnormen van gewassen waarvan de uitspoeling ruim onder de 50 mg/l liggen, zoals grasland, snijmais, en niet-uitspoelingsgevoelige AT-gewassen, die al hoger liggen dan 85% dan het bemestingsadvies, blijven ongewijzigd. Het beeld uit het Ex-ante onderzoek laat zien dat naar verwachting de grondwaterkwaliteit voor Zand-Noord gemiddeld rond de 39 mg/l nitraatconcentratie in het uitspoelingswater zal komen te liggen. Weerseffecten en de ontwikkeling van het gewasareaal kunnen effect hebben op de verwachte nitraatconcentraties, om welke reden de stikstofgebruiksnormen, ook niet van niet-uitspoelingsgevoelige gewassen, niet (verder) zijn verhoogd.

2.3.2 Centrale zandgronden

De huidige grondwaterkwaliteitssituatie in deze grondsoortregio voldoet momenteel niet aan de norm van 50 mg/l nitraat van de Nitraatrichtlijn. De

⁷ RIVM, Nitraatrapportage 2024, Figuur 5.10 p. 145-146.

⁸ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p.48 (tabel 4.1).

⁹ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p.50 (tabel 4.3).

¹⁰ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p.51 (figuur 4.1).

¹¹ CDM 2025, 'Actualisatie stikstofgebruiksnormen in relatie tot grondwaterkwaliteit', p.20-21. Ten aanzien van de bandbreedte tussen in dit geval 78 – 82%. Deze bandbreedte is afhankelijk van of alle AT-gewassen tot het percentage van 82% worden verlaagd, of alleen de uitspoelingsgevoelige AT-gewassen, dan moeten die worden verlaagd met 78%.

gemeten gemiddelde nitraatconcentratie (in mg/l als NO₃) in het water dat uitspoelt uit de wortelzone op landbouwbedrijven in het LMM in Zand-Midden lag in de periode 2012-2024 gemiddeld net boven de norm van 50 mg/l, te weten 50,7 mg/l nitraat.¹² Ook is in Zand-Midden er geen negatieve of stijgende trend zien ten aanzien van deze metingen onder landbouwbedrijven.¹³ De waterkwaliteitsgegevens over het ondiepere grondwater 5-15 meter (grondwaterkwaliteitsgegevens Landelijk Meetnet Grondwater) laten zien dat de meetpunten in Zand-Midden gemiddeld ruim onder de 50 mg/l liggen.¹⁴

Uit het Ex-ante onderzoek komt het beeld naar voren dat de nitraatconcentratie in het uitspoelingswater voor Zand-Midden in het referentiescenario (zichtjaar 2030)¹⁵ en in alle varianten in 2030 onder de 50 mg/l nitraat ligt.¹⁶ Hierbij geldt dat volgens de berekening ook bij weersschommelingen, zoals droogte, gemiddeld de nitraatconcentraties niet boven de 50 mg/l nitraat uit zullen komen.¹⁷

Uit het CDM-actualisatieadvies komt dat de stikstofgebruiksnormen van AT-gewassen in Zand-Midden verhoogd zouden kunnen worden tot 76 à 83% van het bemestingsadvies om te voldoen aan de norm van 50 mg/l. Daarbij is de ruimte die gras heeft vanwege de lage uitspoelingsgevoeligheid nog niet meegenomen. Door bij de hoogte van de stikstofgebruiksnorm rekening te houden met het gebiedsgemiddeld komen op een niveau onder de 50 mg/l nitraat, kunnen gewassen met een lagere uitspoelingsgevoeligheid zoals gras een dempend effect hebben op de hogere uitspoelingsgevoeligheid van AT-gewassen, en kunnen daarmee de stikstofgebruiksnormen voor AT-gewassen hoger komen te liggen dan bovengenoemd percentage.¹⁸ Op dit moment is de gehele centrale zandregio aangewezen als nv-gebied, en gelden hier lagere normen dan de 76-83% van het bemestingsadvies, die volgt uit het CDM-actualisatieadvies.

Op basis van het bovenstaande worden de stikstofgebruiksnormen voor centrale zandgronden verhoogd ten opzichte van 2025. Dat is een verhoging ten opzichte van de stikstofgebruiksnorm op centrale zandgronden in nv-gebied (de gehele centrale zandregio was in 2025 aangewezen als nv-gebied). De stikstofgebruiksnormen van alle gewassen op centrale zandgrond worden verhoogd tot 85% van het bemestingsadvies. Als de stikstofgebruiksnorm in 2025 hoger lag dan 85% van het bemestingsadvies, blijft die stikstofgebruiksnorm van toepassing (dit betreft alleen het gewas cichorei). Uit milieukundig oogpunt dient de normstelling te borgen dat Nederland aan het doel van 50 mg/l nitraat voldoet. Daarom worden de stikstofgebruiksnormen van gewassen in de grondsoortregio Zand-Midden verhoogd tot 85% van het bemestingsadvies, en niet hoger. Al voldoet de grondwaterkwaliteit in Zand-Midden over de beschouwde periode momenteel net niet, de geprognoseerde grondwaterkwaliteit (volgend uit de Ex-ante en het CDM-actualisatieadvies) ligt in 2030 onder de 50 mg/l nitraat, zelfs bij weersschommelingen zoals droogte. Overigens worden, voortkomend uit de aanpak voor oppervlaktewater, in aandachtsgebieden stikstof (waar de

¹² RIVM, <https://www.rivm.nl/landelijk-meetnet-effecten-mestbeleid/onderzoeksresultaten/trendrapportage> (onder 'Nitraat in uitspoelend water', figuur 7).

¹³ RIVM, Nitraatrapportage 2024, p.126.

¹⁴ RIVM, Nitraatrapportage 2024, Figuur 5.10 p. 145-146.

¹⁵ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p.48 (tabel 4.1).

¹⁶ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p.50 (tabel 4.3).

¹⁷ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p.15 (tabel S3) en p.51 (figuur 4.1).

¹⁸ CDM 2025, 'Actualisatie stikstofgebruiksnormen in relatie tot grondwaterkwaliteit', p.21-23.

oppervlaktewaterkwaliteit niet voldoet en er een normoverschrijding is voor stikstof in het oppervlaktewater), de stikstofgebruiksnormen in het betreffende gebied afhankelijk van de stikstof normoverschrijding verlaagd (zie verder paragraaf 2.4).

2.3.3 Zuidelijke zandgronden

De grondwaterkwaliteit in deze grondsoortregio voldoet niet aan de norm van 50 mg/l nitraat van de Nitraatrichtlijn. De gemeten gemiddelde nitraatconcentratie (in mg/l als NO₃) in het water dat uitspoelt uit de wortelzone op landbouwbedrijven in het LMM in Zand-Zuid lag in de periode 2012-2024 gemiddeld boven de norm van 50 mg/l, te weten 79,7 mg/l nitraat.¹⁹ Daarnaast laten ook de waterkwaliteitsgegevens over het ondiepere grondwater 5-15 meter (grondwaterkwaliteitsgegevens Landelijk Meetnet Grondwater) zien dat de meetpunten in Zand-Zuid gemiddeld ruim boven de 50 mg/l nitraat liggen.²⁰

Het beeld dat uit het ex-ante onderzoek naar voren komt is dat de berekende nitraatconcentratie in de grondsoortregio Zand-Zuid in het referentiescenario (zichtjaar 2030) en in alle varianten in 2030, en overigens ook in 2040, boven de norm van 50 mg/l nitraat zal liggen.²¹

Het CDM-actualisatieadvies geeft in het scenario dat grasland en snijmais niet wordt meegewogen ten behoeve van de doelstelling van 50 mg/l nitraat aan dat de stikstofgebruiksnormen van AT-gewassen in Zand Zuid verlaagd zouden moeten tot 33 à 44%.²² Vanuit bedrijfseconomisch perspectief is de verwachting dat een dergelijke verlaging van stikstofgebruiksnormen kan leiden tot economisch onrendabele teelten. Door bij de hoogte van de stikstofgebruiksnorm rekening te houden met het gebiedsgemiddeld komen op een niveau onder de 50 mg/l nitraat, kunnen gewassen met een lagere uitspoelingsgevoeligheid zoals gras een dempend effect hebben op de hogere uitspoelingsgevoeligheid van AT-gewassen, en kunnen daarmee de stikstofgebruiksnormen voor AT-gewassen hoger komen te liggen dan bovengenoemd percentage. Daarmee kan, deels, de ruimte die grasland gebiedsgemiddeld geeft onder de 50 mg/l benut worden en is er beperkt ruimte voor hogere stikstofgebruiksnormen dan het percentage van 33-44% van het bemestingsadvies voor AT-gewassen. Als uitgangspunt voor het vaststellen van de stikstofgebruiksnorm voor zuidelijke zandgronden is gehanteerd de huidige dierlijke mestgift die ook gebaseerd is op de gegevens van Wageningen Social and Economic Research bijgehouden op de website van Agrimatie.²³

Gezien bovenstaande worden de stikstofgebruiksnormen van uitspoelingsgevoelige AT-gewassen op zuidelijke zandgronden verlaagd naar 55% van het bemestingsadvies, waar de stikstofgebruiksnorm in zuidelijk zand in 2025 voor de meeste uitspoelingsgevoelige AT-gewassen op 56-60% van het bemestingsadvies lag. Door de stikstofgebruiksnormen van grasland, snijmais en niet-uitspoelingsgevoelige AT-gewassen niet, en voor grasland (maaïen en

¹⁹ RIVM, <https://www.rivm.nl/landelijk-meetnet-effecten-mestbeleid/onderzoeksresultaten/trendrapportage> (onder 'Nitraat in uitspoelend water', figuur 7).

²⁰ RIVM, Nitraatrapportage 2024, Figuur 5.10 p. 145-146.

²¹ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p.48-50.

²² CDM 2025, 'Actualisatie stikstofgebruiksnormen in relatie tot grondwaterkwaliteit', p.23-25.

²³ Beschikbaar op:

<https://agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2282&indicatorID=2772§orID=2245>.

beweiden) beperkt te verhogen is het mogelijk om de stikstofgebruiksnormen voor uitspoelingsgevoelige AT-gewassen niet verder te verlagen. Vanuit milieukundig oogpunt worden de stikstofgebruiksnormen van niet uitspoelingsgevoelige gewassen en van snijmais niet verhoogd en ook niet de volledige ruimte van grasland gebruikt. De stikstofgebruiksnormen voor uitspoelingsgevoelige AT-gewassen worden niet verder verlaagd, omdat dit nog meer zou ingrijpen op de agrarische praktijk, de opbrengsten van gewassen en de mogelijkheid om een kwalitatief hoogstaand gewas te telen. De met deze wijzigingsregeling gewijzigde stikstofgebruiksnormen zijn scherp voor het nog goed kunnen telen van sommige gewassen. Het is op dit moment, en dat wijzigt niet met dit wijzigingsvoorstel, voor telers op zuidelijke zandgronden een grote uitdaging om in hun bouwplan op bedrijfsniveau deze gewassen met een lagere mestgift te kunnen telen.

Voor een aantal uitspoelingsgevoelige AT-gewassen zijn de bemestingsadviezen na invoering van de stikstofgebruiksnormen verhoogd. In die gevallen kan het vaststellen van de stikstofgebruiksnorm op 55% van het bemestingsadvies leiden tot een hogere stikstofgebruiksnorm dan de stikstofgebruiksnorm in 2025. Het verhogen van de stikstofgebruiksnormen op zuidelijke zandgronden is gelet op de hiervoor beschreven huidige en geprognosticeerde grondwaterkwaliteit niet aan de orde. Daarom blijft voor die gewassen de stikstofgebruiksnorm van 2025 gelden.

Voor niet-uitspoelingsgevoelige AT-gewassen blijven de stikstofgebruiksnormen op zuidelijke zandgronden eveneens op hetzelfde niveau als in 2025 om geen verdere verlaging van de stikstofgebruiksnorm van uitspoelingsgevoelige AT-gewassen te hoeven doorvoeren.

De stikstofgebruiksnorm van gras (weiden en maaien) wordt gelijk getrokken met de stikstofgebruiksnorm van gras (alleen maaien). Dat betekent een verhoging van 63% naar 70% van het bemestingsadvies. Dit wordt gedaan om de teelt van gras ten behoeve van de waterkwaliteit en het beweiden van vee ten behoeve van landschap en dier te stimuleren.

2.3.4 Lössgrond

De huidige grondwaterkwaliteitssituatie in deze grondsoortregio is dat de grondwaterkwaliteit niet voldoet aan de norm van 50 mg/l van de Nitraatrichtlijn. De gemeten gemiddelde nitraatconcentratie (in mg/l als NO₃) in het water dat uitspoelt uit de wortelzone op landbouwbedrijven in het LMM op lössgrond lag in 2023 ruim boven de norm van 50 mg/l.²⁴ Uit het Ex-ante onderzoek komt het beeld naar voren dat de berekende nitraatconcentratie voor de grondsoort löss in het referentiescenario (zichtjaar 2030), en in alle varianten in 2030 boven de norm van 50 mg/l nitraat zal liggen.²⁵

Uit het CDM-actualisatieadvies volgt dat de stikstofgebruiksnormen van uitspoelingsgevoelige AT-gewassen op lössgrond beperkt zouden moeten tot 56 à 60% van het bemestingsadvies om te voldoen aan de norm van 50 mg/l nitraat. Door bij de hoogte van de stikstofgebruiksnorm rekening te houden met het gebiedsgemiddeld komen op een niveau onder de 50 mg/l nitraat, kunnen gewassen met een lagere uitspoelingsgevoeligheid zoals gras een dempend effect hebben op de hogere uitspoelingsgevoeligheid van AT-gewassen, en kunnen daarmee de stikstofgebruiksnormen voor AT-gewassen hoger komen te liggen dan

²⁴ RIVM, Nitraatrapportage 2024, Figuur 4.18 p. 117.

²⁵ Boekel e.a., juli 2025, 'Ex ante onderzoek 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn', p. 48-52.

bovengenoemd percentage. Indien het gebiedsgemiddelde voor een deel zou worden meegewogen zou dat betekenen dat op lössgrond in zeer beperkte mate de stikstofgebruiksnormen zouden kunnen worden verhoogd ten opzichte van de van toepassing zijnde stikstofgebruiksnormen in 2025.²⁶ Daarbij opgemerkt dat de grondsoortregio lössgrond aangewezen is als nv-gebied en daar een verlaagde algemene stikstofgebruiksnorm geldt.

Omdat de huidige grondwaterkwaliteit niet voldoet en uit het Ex-ante onderzoek naar voren komt dat de grondwaterkwaliteit volgens de berekeningen in 2030 en 2045 nog niet zal voldoen, is er grond om de stikstofgebruiksnormen te verlagen. Echter, omdat het CDM-actualisatieadvies geen basis geeft voor een verlaging ondanks dat de grondwaterkwaliteit op dit moment niet voldoet en uit de doorrekening in het Ex-ante onderzoek naar voren komt dat de grondwaterkwaliteit onvoldoende zal verbeteren, worden de stikstofgebruiksnormen op lössgrond niet gewijzigd ten opzichte van 2025. Naar de verschillen in de modeluitkomsten tussen het CDM-actualisatieadvies en de Ex-ante zal verder onderzoek worden gedaan in de looptijd van het 8^e actieprogramma.

Op lössgrond zal, evenals voor zuidelijke zandgronden, alleen de stikstofgebruiksnorm van gras (weiden en maaien) worden gelijk getrokken met de stikstofgebruiksnorm van gras (alleen maaien). Dit wordt gedaan om de teelt van gras ten behoeve van de waterkwaliteit en het beweiden van vee ten behoeve van landschap en dier te stimuleren.

2.4 Wijziging stikstofgebruiksnormen in relatie tot oppervlaktewaterkwaliteit

Niet overal in Nederland is de oppervlaktewaterkwaliteit voldoende op orde vanwege de belasting van stikstof. Te veel stikstof in het oppervlaktewater is, naast fosfor een belangrijke indicator voor eutrofiëring. Eutrofiëring en het risico op eutrofiëring is een bedreiging voor de waterkwaliteit van oppervlaktewateren.

De aanwijzing van de nv-gebieden ten aanzien van oppervlaktewater gewijzigd en meer gericht wordt voortgezet in de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof en aandachtsgebieden fosfor. In aandachtsgebieden stikstof gaat het om maatregelen gericht op het verminderen van de belasting van stikstof afkomstig uit landbouwgrond. In aandachtsgebieden fosfor is het voornemen om andere maatregelen, zie hiervoor het 8^e actieprogramma, gericht op het verminderen van de belasting van fosfor uit landbouwgrond te nemen. Voor de aanwijzing van aandachtsgebieden fosfor en de maatregelen in deze gebieden wordt afzonderlijke regelgeving voorbereid. Voorzien is dat de aanwijzing van aandachtsgebieden fosfor en de daar te nemen maatregelen in de loop van 2026 worden ingevoerd, en per 1 januari 2027 in werking treden. In de huidige nv-gebieden, waar de oppervlaktewaterkwaliteit enkel niet voldeed vanwege fosfor, geldt vanaf 1 januari 2026 niet langer de nv-gebieden korting op de stikstofgebruiksnorm.

Hierna wordt ingegaan op de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof. Deze regeling voorziet erin dat de aanwijzing van en stikstofgebruiksnormen vóór aandachtsgebieden stikstof worden geregeld in artikel 28, aanhef en eerste lid, onder g, en tweede lid (nieuw) en tabel 8 van bijlage A (artikel I, onderdelen B, derde lid, en D, vierde lid van deze wijzigingsregeling),

De aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof onderscheidt zich van de aanwijzing van de nv-gebieden. Allereerst is voor het aanwijzen van alleen

²⁶ CDM 2025, 'Actualisatie stikstofgebruiksnormen in relatie tot grondwaterkwaliteit', p.26-28.

aandachtsgebieden stikstof het toetsingskader dat toegepast is voor de aanwijzing van nv-gebieden aangepast. De aandachtsgebieden stikstof beslaan om die reden een kleiner areaal in Nederland dan de huidige nv-gebieden. Daarnaast is op basis van de geactualiseerde bronnenanalyse de beoordeling van de landbouwbijdrage gedaan op basis van 65 hydrologische gebieden, in plaats van de voorheen 26 (oude) waterschapgebieden, als geadviseerd door WEnR in haar rapport.²⁷ Dit meer gedetailleerde schaalniveau van beoordeling van de landbouwbijdrage geeft voor sommige gebieden andere percentages van de landbouwbijdrage voor een bepaald gebied dan op basis van de vorige bronnenanalyse en gebiedsindeling, die is gebruikt voor de aanwijzing van de nv-gebieden. Tot slot zijn voor deze aanwijzing de oppervlaktewaterkwaliteitsgegevens gebruikt van een andere, langere aaneensluitende periode. Voor de aanwijzing van de nv-gebieden zijn de oppervlaktewaterkwaliteitscijfers beoordeeld van de periode 2020-2022, terwijl de beoordeling voor de aandachtsgebieden stikstof is gedaan op basis van een langere periode, te weten 2019-2024.

Onderstaand wordt opeenvolgend toegelicht het toetsingskader voor de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof (paragraaf 2.4.1), de vertaling van de aandachtsgebiedenkaart naar de aanwijzing van landbouwpercelen (paragraaf 2.4.2) en de maatregel in de aandachtsgebieden stikstof, te weten de gedifferentieerde verlaging van de stikstofgebruiksnorm (paragraaf 2.4.3).

2.4.1 Toetsingskader aanwijzing aandachtsgebieden stikstof

Voor de vaststelling van de verontreiniging of het risico op verontreiniging van het oppervlaktewater is zoveel mogelijk aangesloten bij de criteria voor de aanwijzing van nv-gebieden, volgend uit de derogatiebeschikking 2022-2025. De aanpak sluit aan bij de KRW-systematiek.

Het toetsingskader voor aandachtsgebieden bestaat uit de volgende onderdelen:

- A) bepalen welk toestroomgebied behoort bij een KRW-oppervlaktewaterlichaam,
- B) bepalen in welke KRW-oppervlaktewaterlichamen sprake is van (risico op) verontreiniging met nutriënten, en
- C) bepalen hoe groot het aandeel vanuit landbouw is in de belasting van een oppervlaktewaterlichaam.
- D) de toepassing van bovenstaande leidt vervolgens tot een aanwijzing als aandachtsgebied voor stikstof conform toetsingskader (figuur 1.1 en 1.2).

A) Toestroomgebied van een KRW-oppervlaktewaterlichaam

Voor de aanwijzing van de aandachtsgebieden stikstof is gebruikgemaakt van een verbeterde toestroomgebiedenkaart. De toestroomgebiedenkaart die is gebruikt voor de nv-gebieden is door WEnR in afstemming met waterschappen verbeterd in het kader van de actualisatie van de bronnenanalyse.²⁸

Voor de vaststelling van de verontreiniging van het oppervlaktewater wordt hetzelfde schaalniveau van toestroomgebieden van KRW-oppervlaktewaterlichamen gehanteerd als bij de aanwijzing van nv-gebieden in het kader van de derogatiebeschikking 2022-2025. Er is gekozen voor het detailniveau van toestroomgebieden van een KRW-oppervlaktewaterlichaam, omdat dit recht doet aan de hydrologische omstandigheden en verschillen tussen

²⁷ Schipper e.a., juli 2025, 'Landelijke bronnenanalyse nutriënten'.

²⁸ Schipper e.a., juli 2025, 'Landelijke bronnenanalyse nutriënten'.

gebieden. Daarbij zijn aan KRW-oppervlaktewaterlichamen, zoals lijn-elementen (sloten, kanalen, beken en rivieren) of vlakken (meren), toestroomgebieden gekoppeld om een landsdekkend beeld te verkrijgen van gebieden die afwateren op een KRW-oppervlaktewaterlichaam.

B) Wijze van bepalen waarop KRW-oppervlaktewaterlichamen verontreinigd zijn met nutriënten, dan wel er risico op verontreiniging met nutriënten is

Bij de beoordeling van de ecologische toestand voor de KRW staan de biologische doelen voorop. Een waterlichaam wordt beoordeeld voor algen, waterplanten, waterinsecten en vissen. Daarnaast zijn onder meer ondersteunende parameters, zoals nutriënten, relevant voor de ecologische toestand. Als de biologie voldoet, maar de ondersteunende parameters voldoen niet, dan kan er sprake zijn van een dreigende verslechtering van de biologische doelen. Als de biologische doelen niet voldoen en de ondersteunende parameters wel, dan is dat een indicatie dat de oorzaak niet gezocht moet worden bij die ondersteunende parameters. Het oordeel van de ondersteunende parameters werkt als volgt door op de ecologische toestand: als de biologische doelen allen het oordeel 'goed' krijgen en een ondersteunende parameter is niet goed, dan wordt het totaal oordeel 'matig'. Deze werkwijze is door de KRW voorgeschreven. De KRW laat ruimte hoe de ondersteunende parameters worden ingevuld. Nederland heeft ervoor gekozen de ondersteunende parameter 'nutriënten' voor de meeste watertypen als volgt in te vullen. De zomergemiddelde gemeten waarden van 'totaal-fosfor' en 'totaal-stikstof' in het oppervlaktewater worden getoetst aan de norm. Vervolgens wordt gesteld dat de parameter 'nutriënten' voldoet als één van beide of beide nutriënten aan de norm voldoen. De reden om dit zo te doen is dat zowel stikstof als fosfor belangrijk zijn voor de biologische parameters en dat de zomergemiddelde totaalwaarde van deze nutriënten de beste relatie heeft met de biologische doelen. Verder is het zo dat als één van beide nutriënten aan de norm voldoet, wordt aangenomen dat de groei van algen en waterplanten wordt gelimiteerd.

Zodoende wordt voor de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof gekeken naar de toestand van een KRW-oppervlaktewaterlichaam. Allereerst wordt gekeken naar de toestand van 'totaal stikstof' en 'totaal fosfor' in het oppervlaktewater op basis van de zomergemiddelden waarden conform de protocollen die hiervoor zijn voorgeschreven in het kader van de KRW-systematiek.²⁹ Daarbij wordt uitgegaan van de meest recente gegevens over een periode van zes jaar (2019 tot en met 2024), zoals geadviseerd door de CDM in haar advies met betrekking tot de aanwijzing van nv-gebieden.³⁰

Naast de toestand voor nutriënten wordt voor de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof indien alleen het nutriënt stikstof onvoldoende wordt beoordeeld ook naar de biologische toestand gekeken als bepaald in het kader van de KRW-systematiek. Daarbij gaat het om de beschikbare parameter die het meest reageert op nutriënten. Voor stilstaand water (meren en plassen) wordt voor het oordeel voor biologie gekeken naar de status van 'fytoplankton' (algen). Voor overige watertypen (rivieren, beken en sloten, waar geen fytoplankton is

²⁹ <https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/monitoringsprogramma>

³⁰ Commissie van Deskundigen Meststoffenwet, Spoedadviesaanvraag nutriënten-verontreinigde gebieden' (bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 33037, nr. 484).

gemeten) wordt voor de biologie gekeken naar de status van de 'overige waterflora'. Het meest recente KRW-oordeel over deze parameters wordt gebruikt.

De betreffende KRW-oordelen, die worden aangeleverd door de waterbeheerders aan het Informatiehuis Water en zijn gepubliceerd op het Waterkwaliteitsportaal, worden hiervoor gebruikt.³¹

C) Landbouwbijdrage aan belasting van het oppervlaktewater met stikstof

Voor de bepaling van de landbouwbijdrage wordt uitgegaan van de bepaling van de actuele belasting uit bemesting, historische belasting uit bemesting, erfafspoeling en de belasting door het mestverlies naar sloten. Hierbij is het CDM-advies "Spoedadviesaanvraag nutriënten-verontreinigde gebieden" op hoofdlijnen gevolgd.³² Voor de bepaling van de landbouwbijdrage wordt de bijdrage van de glastuinbouw niet meegerekend in de belasting vanuit de landbouw, omdat de maatregelen vanuit het 8^e actieprogramma niet zien op de glastuinbouw. Tevens wordt de bijdrage van de glastuinbouw niet meegerekend in het bepalen van de totale nationale belasting vanuit het oppervlaktewater, omdat dit anders de invloed vanuit andere bronnen vermindert. Belasting vanuit het buitenland en de inlaat in regionale wateren vanuit Rijkswateren worden ook buiten beschouwing gelaten bij het bepalen van de totale belasting van het oppervlaktewater. Er wordt dus gewerkt met een totale nationale belasting. Verder wordt uitgegaan van jaarwaarden, omdat die belasting het meest relevant is voor de ecologische toestand voor de KRW.

Voor de bepaling van landbouwbelasting wordt uitgegaan van de recent door WEnR uitgevoerde bronnenanalyse.³³ Hierbij wordt als geadviseerd door WEnR voor het bepalen van de landbouwbijdrage het schaalniveau van een verdeling van Nederland over 65 hydrologische gebieden gehanteerd.

D) Schematische weergave toetsingskader aanwijzing aandachtsgebieden stikstof

In het toetsingskader is voor de categorisering in categorie 1- en categorie 2-aandachtsgebieden stikstof aangesloten bij de beoordeling in het kader van de monitoring van oppervlaktewater als verplicht door de KRW.³⁴

Hoe de toepassing van bovenstaande stappen leidt tot de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof is schematisch weergegeven in figuur 1.1. Daarbij wordt een KRW-oppervlaktewaterlichaam met bijbehorend toestroomgebied dat wordt aangewezen als aandachtsgebied stikstof verdeeld in twee categorieën, namelijk:

- Categorie 1-aandachtsgebied stikstof, waar:
 - o Totaal stikstof als klasse matig worden geclassificeerd in de beoordeling van de KRW en totaal fosfor voldoet niet (oordeel matig, ontoereikend of slecht) en de belasting vanuit de landbouw voor stikstof is >19%.

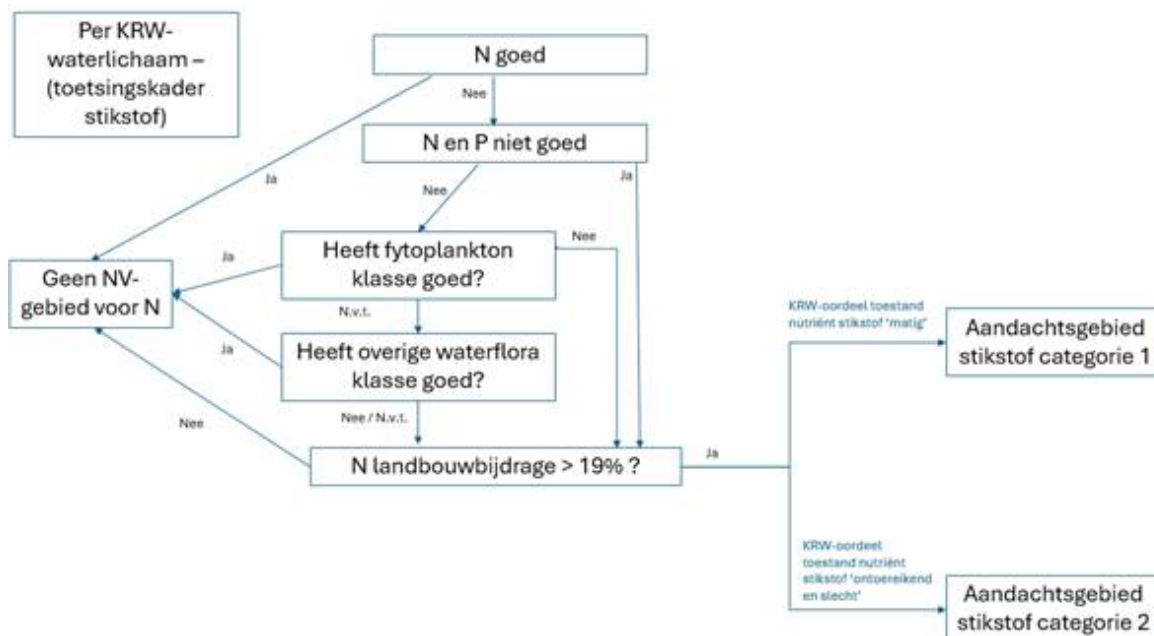
³¹ <https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/>.

³² Commissie van Deskundigen Meststoffenwet, Spoedadviesaanvraag nutriënten-verontreinigde gebieden' (bijlage bij Kamerstukken II 2022/23, 33037, nr. 484).

³³ Schipper e.a., juli 2025, 'Landelijke bronnenanalyse nutriënten'.

³⁴ Richtlijn 2000/60/EG, bijlage V, onder 1.4.2. Zie ook Molen, D.T.v.d. e.a., 2012, 'Referenties en maatlatten voor natuurlijke watertypen voor de Kaderrichtlijn Water 2015-2021 (Stowa).

- Totaal stikstof wordt als klasse matig geclassificeerd en de biologie wordt als niet-goed geclassificeerd in de beoordeling van de KRW en de belasting vanuit de landbouw voor stikstof is >19%.
- Categorie 2-aandachtsgebied stikstof, waar:
 - Totaal stikstof als klasse ontoereikend of slecht worden geclassificeerd in de beoordeling van de KRW en totaal fosfor voldoet niet (oordeel matig, ontoereikend of slecht) en de belasting vanuit de landbouw voor stikstof is >19%.
 - Totaal stikstof wordt als klasse ontoereikend of slecht geclassificeerd en de biologie wordt als niet-goed geclassificeerd in de beoordeling van de KRW en de belasting vanuit de landbouw voor stikstof is >19%.

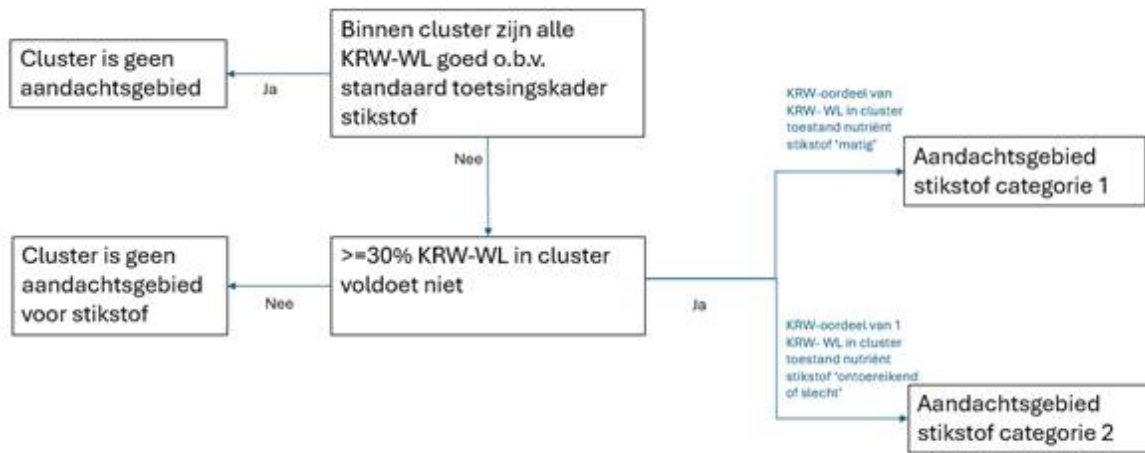

Figuur 1.1 Schema aanwijzing aandachtsgebieden stikstof

Waterbeheerders hebben er in sommige gevallen in verband met de hydrologische omstandigheden in een gebied voor gekozen om niet voor ieder KRW-waterlichaam een apart toestroomgebied te bepalen, maar voor meerdere KRW-waterlichamen, oftewel een cluster, in één toestroomgebied. Voor die situaties waar clustering van KRW-oppervlaktewaterlichamen heeft plaatsgevonden, is de volgende aanpak gevolgd om tot een eenduidig oordeel te komen van een geclusterd toestroomgebied. Het toetsingskader voor clusters ten aanzien van stikstof is als volgt (zie figuur 1.2):

- per KRW-oppervlaktewaterlichaam is een oordeel bepaald op basis van bovenstaande methode;
- als 30% of meer van de KRW-oppervlaktewaterlichamen in het cluster niet goed scoren voor stikstof én fosfor, of niet goed (matig of ontoereikend, slecht) scoren voor stikstof én de biologie onvoldoende is voor fytoplankton en/of overige waterflora, wordt het geclusterde gebied geheel aangewezen als aandachtsgebied stikstof.
- indien één van de KRW-waterlichamen in het cluster valt in categorie 2, dan wordt het volledige cluster aangewezen als categorie 2. Dit volgt uit het

principe dat de strengste norm in een geclusterd toestroomgebied leidend is vanuit milieukundig oogpunt.

Figuur 1.2 Schema voor oordeel aandachtsgebied stikstof per geclusterd gebied uitgaande van de beoordeling per KRW-oppervlaktewaterlichaam met het reguliere toetsingskader (figuur 1.1)

Dit toetsingskader is door WEnR toegepast voor het opstellen van een kaart met aandachtsgebieden stikstof. Een landbouwer kan op deze kaart in grote lijnen zien of zijn perceel in een aandachtsgebied stikstof ligt, en of dit een categorie 1- of categorie 2-aandachtsgebied stikstof is. Deze kaart is bijgevoegd bij de consultatie van deze regeling. De gebruikte data voor de analyse door WEnR zijn openbaar beschikbaar op het Waterkwaliteitsportaal.

2.4.2 Van aandachtsgebieden stikstof naar landbouwpercelen

De minister van Landbouw, Voedselzekerheid, Visserij en Natuur heeft vervolgens op basis van bovengenoemde analyse door WEnR en daaruit volgende kaart, de definitieve gebiedskaarten voor Nederland vastgesteld waarmee de aandachtsgebieden stikstof worden aangewezen. Deze aandachtsgebiedenkaarten zijn opgenomen in de kaarten behorende bij tabel 8 van bijlage A van de Urm (artikel I, onderdeel D, vierde lid, van deze wijzigingsregeling).

RVO vertaalt deze aandachtsgebiedenkaarten stikstof voor de aanwijzing door naar het niveau van topografische percelen. Hierbij wordt de volgende aanpak gehanteerd:

- voor de vaststelling of een perceel binnen een aandachtsgebied ligt worden topografische percelen beoordeeld (artikel 1, derde lid, van de Urm).
- een topografisch perceel valt binnen een aandachtsgebied stikstof, zodra tenminste de helft van het betreffende topografische perceel binnen de grenzen van vastgesteld aandachtsgebied stikstof ligt (artikel 28, tweede lid, onderdeel a, van de Urm).
- als een topografisch perceel deels in een categorie 2-aandachtsgebied stikstof en deels in een categorie 1-aandachtsgebied stikstof ligt, wordt het volledige topografische perceel aangemerkt als een categorie 2-aandachtsgebied stikstof. Ook als het topografische perceel voor een

groter gedeelte in categorie 1-aandachtsgebied stikstof ligt. Dit volgt uit het principe dat de strengste norm vanuit milieukundig oogpunt leidend is. Dit is geregeld in artikel 28, tweede lid, onderdeel b, van de Urm.

2.4.3 Gedifferentieerde stikstofgebruiksnormen: verlaging in aandachtsgebieden stikstof

Om bij te dragen aan de vermindering van uit- en afspoeling van stikstof naar het oppervlaktewater vanuit landbouwgrond wordt de algemene stikstofgebruiksnorm in bijlage A tabel 1 in de aandachtsgebieden stikstof verlaagd. Hiermee wordt eutrofiëring van het oppervlaktewater gericht tegengegaan. Deze verlaging wordt uitsluitend toegepast in die toestroomgebieden van een KRW-oppervlaktewaterlichaam die zijn aangewezen als aandachtsgebied stikstof. De mate waarin de stikstofgebruiksnorm wordt verlaagd hangt af van de mate waarin de aanwezige stikstofbelasting in het oppervlaktewater het KRW-doel voor stikstof in dat oppervlaktewater overschrijding en daarmee de ligging van het perceel. De verlaging zal niet meer dan 20% van het bemestingsadvies bedragen.

Dit is een gebiedsgerichte benadering waarin de van toepassing zijnde stikstofgebruiksnorm in de gebieden waar de oppervlaktewaterkwaliteit onvoldoende is, gericht wordt verlaagd om de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren. Voor een normoverschrijding van stikstof in een toestroomgebied horend bij een KRW-waterlichaam die het oordeel 'matig' heeft conform de KRW-systematiek, en waar dus de normoverschrijding relatief klein is, wordt de van toepassing zijnde stikstofgebruiksnorm verlaagd met 10%. Het gaat hier om de categorie 1-aandachtsgebieden stikstof. In gebieden waar de normoverschrijding voor stikstof groter is (oordeel 'ontoereikend' of 'slecht') wordt de van toepassing zijnde stikstofgebruiksnorm verlaagd met 20%, omdat hier sprake is van een grotere normoverschrijding. Het gaat hier om de categorie 2-aandachtsgebieden stikstof. Met deze differentiatie in de gradatie van de verlaging wordt op een gerichte wijze ingezet op de verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit, waarbij in de gebieden waar de oppervlaktewaterkwaliteit slechter is, de maatregel strenger is.

In de grondsoortregio's zuidelijke zandgronden en lössgronden wordt geen verlaging van de stikstofgebruiksnorm doorgevoerd voor oppervlaktewater in aandachtsgebieden stikstof. In deze grondsoortregio's liggen de algemene stikstofgebruiksnormen zoals vastgesteld in tabel 1 van bijlage A al lager dan of zijn gelijk aan de stikstofgebruiksnormen die golden in 2025 (zie paragraaf 2.3.3 en 2.3.4). Op zuidelijke zandgronden worden op basis van het CDM-actualisatieadvies de stikstofgebruiksnormen voor uitspoelingsgevoelige gewassen verlaagd ten opzichte van 2025. Andere gewassen (op grasland weiden en maaien na) op zuidelijke zandgronden en lössgrond blijven gelijk aan de stikstofgebruiksnormen in 2025 (verlaagde gebruiksnorm voor nv-gebied). De inschatting is dat een verdere verlaging van de stikstofgebruiksnorm in deze grondsoortregio's een dermate grote bedrijfseconomische impact zal hebben en bepaalde teelten van met name gewassen voor humane consumptie onmogelijk zou maken. Hierbij is ook de vraag of een verdere verlaging van de stikstofgebruiksnorm geen averechts effect zou hebben. Om te komen tot doelbereik zijn daarom ook andere maatregelen nodig, zoals andere maatregelen onderdeel van het 8^e actieprogramma.

De voor de verschillende aandachtsgebieden stikstof van toepassing zijnde stikstofgebruiksnormen zijn opgenomen in de nieuwe tabel 8 van bijlage A van de Urm, onderscheiden naar categorie 1- en categorie 2-gebied. Artikel 28, eerste

lid, onderdeel g, van de Urm, regelt dat deze stikstofgebruiksnormen van toepassing zijn voor de verschillende aandachtsgebieden stikstof, met uitzondering van de percelen die zijn gelegen op de zuidelijke zandgronden op lössgronden (artikel I, onderdeel B, tweede lid, en onderdeel D, vierde lid, van deze wijzigingsregeling). Tot slot is artikel 28b, waarmee de mogelijkheid wordt geboden voor herstelbemesting bij overvloedige neerslag, hiermee in lijn gebracht.

Deze verlaging van de stikstofgebruiksnormen in aandachtsgebieden stikstof is voorzien voor de duur van het 8^e actieprogramma. Voor een volgend actieprogramma kan opnieuw op basis van de dan beschikbare meest recente waterkwaliteitsdata bekeken worden of en waar er verslechtering of verbetering is en of een nieuwe of gewijzigde aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof voor de hand ligt. Ook kan dan worden gewogen welke verlaging van de stikstofgebruiksnormen milieukundig nodig wordt geacht voor de waterkwaliteitsopgave en in hoeverre deze haalbaar en uitvoerbaar is voor de agrarische praktijk.

3 Overige wijzigingen

3.1 Toevoegen aardappelras aan lijst stikstofdifferentiatie aardappelen

Aan tabel 5 van bijlage A van de Urm is het aardappelras "Donata" toegevoegd (artikel I, onderdeel D, derde lid, van deze wijzigingsregeling). In het 4e actieprogramma Nitraatrichtlijn is opgenomen dat de stikstofgift van fritesaardappelen op kleigrond met 30 kg stikstof per hectare mag worden verhoogd, als de opbrengst hoger is dan 50 ton per hectare. Dit heet stikstofdifferentiatie. Bepaalde fritesaardappelen komen hiervoor in aanmerking als er de afgelopen drie jaar elk jaar in elk geval 50 ton gewasopbrengst was, dit moet worden aangetoond. Daarnaast moet het gewas aan de verwerkende industrie worden geleverd en moet deze de aardappelen gebruiken voor producten voor menselijke consumptie. De lijst fritesaardappelen die hiervoor in aanmerking komen zijn opgenomen in tabel 5 van bijlage A van de Urm. Aan deze lijst wordt nu het aardappelras "Donata" toegevoegd. Het nieuwe opgenomen aardappelras voldoet aan dezelfde voorwaarden als de al opgenomen aardappelrassen. Het ras wordt namelijk al meerdere jaren voor verwerken tot frites gebruikt en de gemiddelde opbrengst van "Donata" is 54,5 ton van 2019 tot en met 2024. Als de ondernemer in aanmerking wil komen voor stikstofdifferentiatie geldt dat de ondernemer zelf nog wel moet aantonen dat er de afgelopen drie jaar elk jaar in elk geval 50 ton gewasopbrengst was.

3.2 Uitbreiding enkele gewassen in tabel 1 bijlage A

Aan tabel 1 van bijlage A zijn enkele gewassen uitgebreid tot een gewasgroep. Het gaat om de volgende gewasgroepen:

- Kers, en overige pit en steenvruchten
- Blauwe bes, en overig kleinfruit
- Boerenkool, en overige bladkolen

Het gaat om de uitbreiding van bestaande gewassen met een stikstofgebruiksnorm voor andere vergelijkbare gewassen waarvoor eenzelfde stikstofgebruiksnorm komt te gelden. In de praktijk werden voor sommige kleine gewassen reeds de stikstofgebruiksnormen gehanteerd als voor de gewassen Kers, Blauwe Bes en Boerenkool, maar was dit niet vastgelegd. Met deze aanvulling is het mogelijk om kleinere gewassen onder deze gewassen en de daarbij horende stikstofgebruiksnorm te laten vallen, ook als daar in toekomst aanleiding voor is. De aanvulling op deze gewassen zijn met deze

wijzigingsregeling opgenomen in tabel 1 van Bijlage A van de Urm (artikel I, onderdeel D, tweede lid).

3.3 Stikstofgebruiksnorm groenbemesters

Als maatregel uit het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn is de stikstofgebruiksnorm voor groenbemesters die na een hoofdteelt worden geteeld, met uitzondering van de teelt van niet-vlinderbloemigen na de teelt van granen, graszaad en koolzaad, vervallen. Per abuis is daarmee ook de gebruiksnorm voor groenbemesters die wél als hoofdteelt worden geteeld vervallen. Met deze wijziging wordt hersteld dat als een groenbemester gedurende een periode van ten minste tien weken wordt geteeld in het groeiseizoen en aansluitend daarop een volggewas wordt geteeld, de in tabel 1 van bijlage A vermelde gebruiksnorm van toepassing is met inachtneming van de in artikel 28 genoemde voorschriften. Dit is nu geregeld in artikel 28, eerste lid, onderdeel c, van de Urm (artikel I, onderdeel B, eerste lid, van deze wijzigingsregeling).

4 Effecten bedrijfsleven en overheid

4.1 Bedrijfseffecten

De maatregelen die met deze regeling zijn geïmplementeerd hebben impact op de agrarische bedrijfspraktijk.

Het stelsel van stikstofgebruiksnormen is als zodanig niet nieuw. Sinds de invoering van de stikstofgebruiksnormen in 2006 zijn deze voor landbouwers werkbaar en uitvoerbaar gebleken. De voorgenomen wijziging van de stikstofgebruiksnormen wijzigt het stelsel van stikstofgebruiksnormen en daarmee ook niet de werkbaarheid of uitvoerbaarheid van dit stelsel.

Deze wijziging van de stikstofgebruiksnormen en de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof en de daaraan gekoppelde verlaging van de stikstofgebruiksnormen in die gebieden leidt voor sommige gewassen in sommige grondsoortregio's tot veranderingen in de toegestane stikstofgift van meststoffen. Daarmee heeft deze wijziging een effect in de bedrijfsvoering van sommige akkerbouwers en melkveehouders die gewas(sen) telen. In sommige regio's leidt de wijziging ertoe dat telers van gewassen, ten opzichte van de huidige situatie, minder stikstof uit meststoffen mogen toepassen omdat de stikstofgebruiksnormen worden aangescherpt. In andere regio's mogen sommige telers van gewassen juist meer stikstof uit meststoffen gebruiken ten opzichte van de situatie in 2025.

Een kwantitatieve berekening van de impact op de agrarische bedrijfspraktijk van deze wijziging is niet te maken. Dit komt omdat de bedrijfseffecten afhankelijk zijn van de bedrijfslocatie en ook de bedrijfsvoering van de landbouwers en de eigen keuzes die deze landbouwers maken binnen hun bouwplan en dus afhankelijk is van hun specifieke situatie.

In het kader van de bedrijfseffecten is een Agrarische praktijktoets uitgevoerd. Naast dat er stakeholderbijeenkomsten zijn geweest in het kader van het 8^e actieprogramma waarin het voorliggende wijzigingsvoorstel op hoofdlijnen is toegelicht is specifiek voor de nadere uitwerking van dit wijzigingsvoorstel een overleg georganiseerd met landbouwers op wie de voorgestelde wijzigingen een effect hebben. Dit overleg heeft plaatsgehad op 17 september 2025. In dit overleg hebben landbouwers, melkveehouders, akkerbouwers, telers, en onderzoekers die nauw bij de landbouw betrokken zijn, hun reactie gegeven op de

wijzigingsvoorstellen. In het overleg is enerzijds naar voren gebracht dat er zorgen zijn over de hoogte van de stikstofgebruiksnormen in het zuidelijk zandgebied. Er zijn zorgen of melkveebedrijven verder kunnen. Een afname van het aantal melkveehouders heeft potentieel een negatief effect op het graslandareaal en daarmee op de grondwaterkwaliteit. De verlaging van de stikstofgebruiksnormen heeft voor akkerbouwers potentieel negatieve bedrijfsconsequenties, door lagere gewasopbrengsten en door het mogelijk niet kunnen telen van een product dat voldoet aan de kwaliteitsvereisten. Voor andere grondsoortregio's wordt de wijziging, onder andere de vervanging van nv-gebieden door aandachtsgebieden stikstof, als positief ervaren. Door de aanwezige landbouwers is gevraagd om meer maatwerk omdat generieke maatregelen geen recht doen aan de verscheidenheid die er is aan milieueffecten tussen gewassen, bedrijven en percelen. In het verlengde daarvan is positief gereageerd op de invoering van een systeem voor doelsturing, waarbij bij goede resultaten op termijn een stikstofgebruiksruimte kan worden verdiend. Dit laatste valt echter buiten de scope van deze regeling.

4.2 Regeldruk

Alle landbouwers met landbouwgrond, te weten 47.906 bedrijven, moeten zich inlezen in de wet- en regelgeving en moeten nagaan of er percelen van het betreffende bedrijf in een aandachtsgebied stikstof liggen. De hiervoor benodigde tijd wordt ingeschat op 15 minuten per bedrijf, tegen een uurtarief van € 37. Deze kosten worden daarmee door RVO in totaal berekend op € 886.262. Daarnaast moeten de meeste landbouwbedrijven hun bemestingsplannen en gebruiksnormenberekening aanpassen als gevolg van de wijziging van de hoogte van de stikstofgebruiksnorm. Ingeschat wordt dat ongeveer de helft van de landbouwbedrijven met landbouwgrond waarvoor de stikstofgebruiksnorm zou kunnen wijzigen, te weten 22.113 bedrijven, dit zelf doen in een tijdsbestek van 30 minuten. Deze kosten zijn berekend op € 409.081. De andere 22.113 landbouwbedrijven maken hiervoor gebruik van adviseurs, waarvoor gerekend wordt met 30 minuten per bedrijf met een uurtarief van € 58, wat in totaal neerkomt op € 641.263. In totaal komt de berekening van de regeldruk als gevolg van deze wijzigingsregeling daarmee uit op € 1.936.604 (over 47.906 bedrijven betekent dit gemiddeld ongeveer € 40 per bedrijf).

4.3 Uitvoering en handhaving

PM

5 Milieueffecten

Een stikstofgebruiksnorm, en daarmee een beperking van de toepassing van meststoffen met stikstof op landbouwgrond, heeft potentieel en dan - met name op de uit- en afspoeling van stikstof naar het oppervlakte- dan wel grondwater uit landbouwgrond - een positief milieueffect. Daarbij is de feitelijke uit- en afspoeling van stikstof naar het oppervlaktewater afhankelijk van meerdere factoren, zoals de bedrijfsvoering, de wijze en het moment van bemesting, weersomstandigheden waaronder met name neerslag en het slagen van een succesvolle oogst. Ten algemene heeft een efficiënte teelt met minder verliezen van stikstof uit meststoffen een positief effect op de waterkwaliteit. Een lagere stikstofgebruiksnorm vermindert de risico's op uit- en afspoeling uit landbouwgrond en kan bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit, maar heeft niet noodzakelijk dat effect. Stikstofgebruiksnormen zijn erop gericht om, waar dat nodig is voor de waterkwaliteit, een efficiënt gebruik van stikstof uit meststoffen te bevorderen en wanneer de bedrijfsvoering daarom vraagt andere

keuzes te maken, bijvoorbeeld in de teelt van een succesvol vanggewas, in de keuze van het ras van het beoogde gewas en, of in de keuze van rotatie of gewas.

Het milieueffect van deze wijziging is afhankelijk van de hoogte van de stikstofgebruiksnorm, die afhankelijk is van gewas, grondsoort en of het betreffende landbouwperceel in een aandachtsgebied stikstof ligt of niet. De stikstofgebruiksnormen worden daar aangepast, en in die mate die nodig wordt geacht voor het behalen van de doelen van de Nitraatrichtlijn. De verwachting is dat met dit wijzigingsvoorstel de verdere verbetering van de waterkwaliteit zal doorzetten. Op zuidelijke zandgronden wordt de stikstofgebruiksnorm met deze wijziging verder aangescherpt, wat kan bijdragen aan de verdere verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in deze regio.

Om een preciezere inschatting van de effecten van deze wijziging op de grond- en oppervlaktewater te verkrijgen is WEnR gevraagd om voor deze wijziging een aanvullende berekening te maken van de verwachte effecten op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Dit rapport zal betrokken worden bij het komen tot een definitieve wijzigingsregeling. PM

6 Internetconsultatie

Omdat er sprake is van implementatie van onderdelen uit het 8^e actieprogramma is in artikel 43, eerste lid, onderdeel c, van de Meststoffenwet voorgeschreven zienswijzeprocedure gelet op artikel 1:8 Awb niet van toepassing. Wel is het ontwerp van deze regeling voor een periode van PM weken ter internetconsultatie voorgelegd. In de periode PM 2025 tot en met PM 2025 konden reacties worden ingestuurd. PM

7 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2026. Hiermee wordt voor de minimuminvoeringstermijn afgeweken van het beleid van de vaste verandermomenten en minimuminvoeringstermijn. Dat is in dit geval gerechtvaardigd, omdat er sprake is van implementatie. Daarbij komt dat het stelsel van gebruiksnormen is gekoppeld aan kalenderjaren.

Femke Marije Wiersma
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.